

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky**

VÝMĚNA MANŽELEK A JEJÍ REFLEXE V MÉDIÍCH

Bakalářská diplomová práce

Gabriela KOKEŠOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk SLOBODA

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

Olomouc, duben 2022

.....

Chtěla bych poděkovat Mgr. Zdeňkovi Slobodovi za odborné vedení této práce a za rady, jak se výzkumu zhostit. A zároveň bych ráda poděkovala rodině a nejbližším za to, že byli neustávající podporou.

Anotace

Bakalářská práce je případovou studií věnující se otázce, jakým způsobem přebírají, zejména, bulvární média narativy, které se objevují v reality TV show Výměna manželek. V práci je popsána problematika genderu, jež s touto reality show úzce souvisí, a bulvárních médií, které se na reprezentaci podílejí. Na vybraných článcích jsou pak představeny techniky, na jejichž základě tato reprezentace probíhá.

klíčová slova: gender, bulvární média, reprezentace, narativ, Výměna manželek, pedofilie

Annotation

Title: **Wife Swap and its reflection in media**

The bachelor's thesis is a case study dealing with the question of how the tabloid media take over, in particular, the narratives that appear in the reality TV show Wife Swap. The thesis describes the issues of gender, which is closely related to this reality show, and the tabloid media, which participate in the representation. The techniques on the basis of which this representation takes place are then presented on selected articles.

keywords: gender, tabloid media, representation, narrative, wife exchange, pedophilia

Obsah

Úvod.....	1
1. PŘÍPADOVÁ STUDIE MEDIÁLNÍ REPREZENTACE	3
<i>1.1. Mediální konstrukce reality</i>	<i>3</i>
<i>1.2. Popis metody a postupu výzkumu</i>	<i>5</i>
2. REALITY SHOW, BULVÁRNÍ MÉDIA A GENDER	8
<i>2.1. Co je reality (TV) show?.....</i>	<i>8</i>
<i>2.2. Podoby a charakteristiky reality show</i>	<i>9</i>
2.2.1. Typologie reality TV	11
<i>2.3. TV formát Výměna manželek.....</i>	<i>12</i>
2.3.1. Schéma pořadu	13
2.3.2. Epizoda 6. 9. 2017	14
<i>2.4. Gender, sexualita a vztahy</i>	<i>15</i>
2.4.1. Co je gender?	15
2.4.2. Mužství	19
2.4.3. Ženství	21
2.4.4. Věková homogamie	22
<i>2.5. Bulvární média</i>	<i>24</i>
2.5.1. Co jsou bulvární média?	24
2.5.2. Bulvarizace.....	26
3. ANALÝZA: VYBRANÁ EPIZODA VÝMĚNY MANŽELEK A JEJÍ „REKONSTRUKCE“ V MÉDIÍCH.....	28
<i>3.1. Marian – příběh pedofilie a ženských vrad.....</i>	<i>28</i>
<i>3.2. Iva – příběh (ne)dobré matky.....</i>	<i>32</i>
Závěr.....	39
Bibliografie.....	41

Úvod

Výměna manželek je jednou z nejvíce sledovaných reality TV show v České republice. Televize Nova, jež je domovskou stanicí tohoto pořadu, vyprodukovala od roku 2005, kdy se na televizních obrazovkách objevila první řada, již 15 sérií. Jako reality show, která stojí na konceptu desetidenní výměny manželek či partnerek mezi dvěma často rozdílnými rodinami, stojí pořad především na otázkách genderu. Gender je sociálně konstruovaná představa, ale i norma toho, jak vnímáme ženy a muže, jak se jako ženy a muži chováme, máme vypadat, jaké životní volby bychom měli správně dělat a jaké role bychom měli ve společnosti a svém okolí hrát.

Postavení žen, ať už v rodině nebo na pracovním trhu, působí v porovnání s postavením žen jako nevyrovnané, a to i přesto, že stále existující genderový stereotyp „ženy za plotnou a muže živitele“ se v posledních letech stírá. Co se však příliš nemění, je pohled na věkově rozdílné páry. Manželské páry s věkovým rozdílem více než 10 let sice nejsou ve světě ani v České republice výjimkou, i přesto je na ně pohlíženo jako na sociálně deviantní, tedy odchýlené od normy.

Ve své práci se zabývám jak otázkou genderu, tak otázkou věku v partnerských vztazích, konkrétně rodinách, přičemž materiálem, na kterém toto budu sledovat, je televizní pořad Výměna manželek. Ta představuje pořad jako žádný jiný, v němž je v každé epizodě možno zachytit mnoho jak genderových vzorců a stereotypů, tak viditelných rozdílů mezi vyměněnými rodinami, ale také názorovou různorodost v otázce výchovy dětí, péče o domácnost, životního stylu, a obzvláště postavení ženy a muže a s tím spojený (nadneseně) spor o tom, kdo je tzv. hlava rodiny. Určité díly tohoto pořadu společností rezonují ještě dlouho poté, co byly odvysílány. Takovou epizodou byla i epizoda s Marianem a Ivou, jejímž důsledkem bylo velké množství negativních diváckých reakcí. Protagonisty byli Marian a Iva, manželský pár, jež věkový rozdíl necelých třicet let, navíc v době výměny bylo Ivě 17 let. Tato pro tuto bakalářskou práci exemplárně vybraná epizoda se ve svém důsledku týkala dvou hlavních témat: pedofilie a problematiky „když má dítě dítě“. Marian a Iva tak byli možná nejsledovanějším párem Výměny manželek, přinejmenším alespoň nejsledovanějším párem sérií posledního desetiletí. O jejich výměně vyšlo na desítky článků, média je dokonce kontaktovala i tři roky po odvysílání epizody.

Cílem práce je zodpovědět otázku, jak a proč média reprezentují Výměnu manželek. Práce je tedy případovou studií, jejímž základem je kvalitativní analýza mediálních výstupů,

kteře se touto epizodou a jejími protagonisty zabývaly. Jelikož se Výměně manželek věnují především bulvární média, je tato práce zaměřena na to, jak s informacemi a narativy pracují právě bulvární média. I přesto, že je Výměna manželek častým tématem různých výzkumů a diplomových prací, zpracování tohoto typu, tedy obraz Výměny manželek v médiích, se mezi nimi neobjevuje. Výměně manželek jako takové se dlouhodobě věnuje odbornice na českou seriálovou tvorbu Irena Reifová, mezi často zmiňovaná jména vědců a vědkyň zabývajících se žánrem reality TV patří Annette Hill. S jejich a dalšími texty budu pracovat v teoretické části této práce.

Práce je rozdělena do tří kapitol. V kapitole první je představena metoda sběru dat, ale také forma zpracování analýzy. Kapitola také představuje teorii mediální konstrukce reality, jež je jednou z možných odborných pohledů na to, jak v médiích dochází k reprezentaci reality. Kapitola druhá se pak zabývá reality show a s ní souvisejícími aspekty genderu a sexuality, potažmo věku v souvislosti s nimi. Vedle toho jsou vysvětleny praktiky a techniky, na kterých je tento žánr vystavěn, podoby formátů, kterých může reality show nabývat a krátký popis právě Výměny manželek. Dále pak kapitola představuje bulvární média. Je totiž zřejmé, že charakteristiky formátu Výměna manželek souvisí s charakteristikami bulvárních médií a jejich obsahů. Kapitola třetí je zasvěcena samotné analýze, přičemž je rozdělena na dvě sekce podle hlavních představitelů mediálních narativů, a sice – sekce Marian a sekce Iva. V těchto podkapitolách je na základě analýzy vystavěn mediovaný obraz Mariana jako (ne)pedofila a Ivy jako (ne)kompetentní matky. V rámci závěru pak budou prezentovány dosažené výsledky zkoumání.

1. PŘÍPADOVÁ STUDIE MEDIÁLNÍ REPREZENTACE

Základní výzkumnou otázkou, kterou se budeme zabývat, je, jak bulvární média přebírají obrazy objevující se v pořadu *Výměna manželek*. Práce je koncipována jako případová studie ilustrující proces, na jehož základě si (bulvární) média vypůjčují charakteristiky jiných médií a jejich obsahů. Tato případová studie je kvalitativní analýzou vybraných mediálních textů, konkrétně těch, které přímo odkazují na exemplárně vybranou epizodu pořadu *Výměna manželek*. Epizoda byla vybrána primárně kvůli značnému věkovému rozdílu jednoho z párů, a s tím souvisejícím specifickým, zpravidla kontroverzně nahlíženým, sociálním jevem partnerských a genderových vztahů. Epizodu odvysílala televize Nova 6. 9. 2017.

Případová studie jako výzkumná metoda kombinuje hned několik typů výzkumných postupů. Tomáš Trampota (2010) píše, že Robert Yin ve své knize *Casual Study Reserach* případovou studii doporučuje tehdy, máme-li otázky „jak“ a „proč“, které se vztahují ke zkoumanému případu. Do centra pozornosti je postaven definovaný a ohraničený případ. Případem můžeme chápat osobu, organizaci, text apod. Zaměřuje se na sledování jednoho případu v jeho celistvosti (Trampota, a další, 2010). Jedná se o empirickou metodu o nějakém jevu v jeho každodenním kontextu. Data jsou sbírána pomocí několik technik, například dotazníkové šetření, analýza dokumentů a další. Níže v části 1.2 popíši konkrétněji použití metody případové studie v mé práci. V následující podkapitole se ale nejdříve podíváme na to, jak média vytvářejí reprezentace toho, co se jeví jako žitá realita.

1.1. Mediální konstrukce reality

S teorií sociální konstrukce reality, tedy s myšlenkou, že realita je vytvářena sociálně, přišli v roce 1966 sociologové Peter Berger a Thomas Luckmann. Realita jako taková je pak vlastnost náležící jevům, kterým přisuzujeme existenci nezávislou na naší vůli (Berger & Luckmann, 1999: 9). Od té přírodní se sociální realita liší svými vlastnostmi a zejména pak způsobem vzniku. Vzniká totiž díky působení jedinců, kteří ji obývají, což tedy znamená, že je sociálně konstruovaná (Sedláková, 2015: 39). Podle Bergera a Luckamanna je sociální realita výsledkem vzájemného působení objektivních faktorů a subjektivních motivů jednání aktérů, což je dalším ukazatelem, který sociální realitu odlišuje od té přírodní. Aktéry jsou vědomě jednající společenské bytosti, jež jsou formovány sociálním světem, zároveň však tento svět svým jednáním spoluutvářejí, udržují, reprodukují a proměňují (Sedláková, 2015: 39).

Konstrukce reality je závislá na tzv. triádě konstruktivismu. Tu tvoří procesy externalizace, objektivizace a internalizace. Externalizace, neboli zvnějšnění, je tedy proces, kdy produkty lidské činnosti působí na sociální svět. Objektivizace je proces, při němž tyto externalizované produkty lidské činnosti nabývají objektivní povahy. A konečně internalizace, neboli zvnitření, je procesem, kdy si člověk osvojuje objektivní svět. Slovy Bergera a Luckmanna: „Společnost je výtvořem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvořem společnosti.“ (1999: 64) Vztah mezi člověkem a sociálním světem, přeneseně tedy vztah mezi světem a jeho tvůrcem, je dialektický. To znamená, že člověk a sociální svět vstupují do vzájemné interakce a vzájemně se ovlivňují. Součástí nekončícího dialektického procesu jsou externalizace a objektivizace, přičemž externalizace je pro člověka nutná a chápání objektivizované sociální reality zprostředkovává vědění o společnosti, které tvoří tuto realitu.

O médiích Berger s Luckmannem říká, že svou externalizací vytvářejí pravidla, jež veřejnost přebírá za své. Média ve společnosti působí jako stabilizační prvek, jeden z prostředků, které významně konstituují sociální řád. Média jsou prezentována jako zdroj informací o světě, přičemž lidé mají tendenci vnímat tento médii předkládaný obraz jako ten správný a tedy objektivní. Zatímco na jedné straně média fungují jako zprostředkovatelé nějaké vnější skutečnosti, na straně druhé jsou aktivními tvůrci reality, čímž vytvářejí umělý svět. Ačkoliv je tento vzniklý konstrukt výkladem nějaké společně sdílené reality, je lidmi vnímán jako platná realita, ke které se vztahují (Sedláková, 2007). Právě toto jednání potvrzuje také Thomasův teorém, který tedy říká, že je-li nějaká situace lidmi definována jako reálná, stává se reálnou ve všech svých důsledcích.

Mediální realita vychází ze dvou základních a obecných zdrojů, jež jsou ve vzájemné interakci. Těmito dvěma zdroji jsou objektivně existující události (a jejich vlastnosti) a schémata zpracování těchto událostí, které odráží pravidla fungování daného mediálního systému (Sedláková, 2007). Konstrukce reality probíhá na základě několika procesů – a sice, mediálních rutin, mediální logiky a také zpravodajských hodnot –, dle kterých si (bulvární) média vybírají témata, jimž se budou věnovat. K reprezentaci vnější reality média přistupují specificky, každé mediální sdělení je totiž výsledkem mediálních rutin, tedy rutinních postupů selektování a zpracování událostí (Sedláková, 2007). Tyto mediální rutiny charakterizují opakující se způsoby výběru zpráv, definované mediální organizací. V případě bulvárních médií, spíše tedy v rámci této analýzy, je jasné, že zájem na reprezentaci tohoto příběhu má zájem také TV Nova, tato medializace pro ni představuje marketing. Novináři tak plní funkci tzv. gatekeepers, neboť rozhodují o tom, o jakých událostech a jak budou média referovat (Sedláková, 2007).

Mediální logika představuje soubor daných vnitřních pravidel pro tvorbu mediálního sdělení. Denis McQuail (1999) píše, že je to soubor nepsaných pravidel a norem, které určují, jak má být obsah zpracován. V jejím důsledku jsou některé vybrané události aktéry předem připraveny tak, aby byly mediálně co nejuchopitelnější (Sedláková, 2007). Mediální logikou bulváru je získání dostatečné pozornosti, díky které se médiu zvýší zisk.

Posledním procesem tedy je aplikace zpravodajských hodnot. Za zpravodajské hodnoty můžeme označit domněnky žurnalistů, které reflektují to, co publikum zajímá, co ho zaujme a které jsou intuitivní. Právě s tímto procesem souvisí Shawův a McCombseho koncept agenda setting. Zpravodajské hodnoty lze rozdělit do dvou skupin – na obecné, tedy sociokulturní faktory, a zpracovatelské, ty odráží možnosti zpravodajského zpracování. Mezi obecné zpravodajské hodnoty můžeme zařadit frekvenci zprávy, její jasnost, jednoduchost, smysluplnost, novost, ale také průběžnost, dále pak negativitu, předvídatelnost nebo průběžnost. K těm zpracovatelským lze zařadit dostupnost materiálu, konflikt či možnost dramatizace.

Konstruktivistickým přístupem, který se týká zpravodajství, je jeho pojetí jako diskurz. Tím se rozumí způsob, jak prezentovat vědění o určitém tématu v určité době. Právě v rámci diskurzu je zkoumána jak mediální logika, tak koncept gatekeeping a agenda setting. Diskurz konstruuje význam, definuje objekty vědění, rozhoduje o tom, které významy mluvčí mohou nebo nemohou užívat (Baker, In: Částková, 2019).

1.2. Popis metody a postupu výzkumu

Základním konceptem, který byl při analýze využit, byl koncept reprezentace. Reprezentací se rozumí produkce významu skrze jazyk (Hall, 1997). Konceptem reprezentace se zabýval teoretik kulturních věd a sociolog Stuart Hall, dle kterého reprezentace spojuje význam a jazyk v kulturu, zároveň je nezbytnou částí procesu, jenž produkuje či proměňuje význam mezi členy této dané kultury. Hall (1997) také říká, že reprezentovat lze dvěma způsoby – s cílem popsat či zobrazit, tedy ve smyslu vyvolat pomocí popisu nějakou reakci, nebo s cílem symbolizovat, tedy být vzorem. S konstrukcí významu souvisí dva systémy reprezentace. Tím prvním je systém jako takový, jenž je potřebný k interpretaci světa. Druhým systémem reprezentace, který je součástí konstrukce významu, je dle Halla (1997: 19) jazyk. Neboť: „Reprezentace znamená užití jazyka k tomu říct něco smysluplného o světě, nebo svět smysluplně prezentovat druhým lidem.“ (Hall, 1997: 15)

Zvolenou metodou pro tuto práci je konstrukce diskurzu případu. Případem je v tomto případě markantní věkový rozdíl jednoho z párů účastníků se vybrané epizody Výměny manželek. Tento věkový rozdíl lze označit za sociálně deviantní. Pojmem sociální deviace se rozumí takové sociální chování, jež je porušením nebo podstatnou odchylkou od určité normy chování (Petrušek) a které je tak určitou částí společnosti považováno za nepřijatelné.

Oporou při konstrukci diskurzu je Faircloughova analýza, jež je analýzou intertextuality a intediskurzivity. Jejím autorem je profesor Norman Fairclough. Cílem této disciplíny je odpovědět na otázky, jak média ovlivňuje mocenské uspořádání dané společnosti, jinými slovy tedy „odhalení mocenských vztahů v pozadí diskurzu“ (Sedláková, 2014). Analýza probíhá skrze identifikaci jazykových prvků, jež se systematicky objevují ve sděleních zkoumaného diskurzu, zároveň zkoumá strategie, jež média ve snaze zdůraznit význam využívají, důležitou součástí je také intertextualita, tedy spojitost s jinými texty.

Analytická práce Faircloughovy analýzy má tři stupně – deskripci, interpretaci a následnou explanaci. V rámci deskripce je na text pohlíženo jako na soubor konkrétních prvků, popis je pak vytvořen na základě rozboru specifických jazykových prostředků, které byly v textu využity (Sedláková, 2014: 443). Výzkumník se v této části zaměřuje na hledání příznakových slov, sleduje strukturu textu, odkazování, specifické rétorické figury, dále pak hodnocení nebo stereotypy. Ve fázi interpretace zohledňuje kontext, intertextualitu a intediskurzivitu, výzkumník se tak zaměřuje na to, na jaké texty se daný text odvolává, jaký je jeho vztah k jiným diskurzům, neboť jednotlivé prvky diskurzů na sebe vzájemně odkazují a tím tak vytváří spojení (Sedláková, 2014: 444). V rámci explanace pak převládá snaha o odhalení motivace, s jakou aktéři zaujímají určité pozice v rámci diskurzu. Texty jsou produkovány dle pravidel diskurzu, ale mimo to jsou také závislé na sociokulturním rámci, který samozřejmě zpětně ovlivňuje (Sedláková, 2014: 445).

Postup v rámci této práce byl následující. Základní výzkumnou otázkou, jak již bylo řečeno, tedy je, jakým způsobem (především bulvární) média reprezentují Výměnu manželek. Výměna manželek je reality show, která se velmi úzce dotýká otázky genderu, a právě gender byl jedním z hlavních konceptů, na něž se tato analýza zaměřila. Nebyl však jediným, k dalším kritériím analýzy patří pedofilie a nekompetentnost k mateřství, tyto dva koncepty byly zvoleny proto, že ve vybrané epizodě hrály velkou roli – manžel Marian byl označen za pedofila, matka Iva za příliš mladou, aby byla (dobrou) matkou. Tyto koncepty, jichž se analýza týká, budou společně i s tématem reality show vysvětleny v následující, tedy druhé, kapitole této práce.

K účelům analýzy posloužilo celkem pět internetových článků, přičemž tři z nich byly publikovány bulvárními médii, dva z nich pak sice seriózním médiem, avšak v rámci jeho

magazínu – můžeme tak tedy nadneseně říci, že všech pět zanalyzovaných článků je bulvárního typu. Zvolenými domovskými doménami článků byla média blesk.cz, extra.cz a idnes.cz. Tři z těchto článků se pak dotýkaly problematiky pedofilie, další dva pak problematiky mateřských kompetencí, společným pojítkem jednoznačně bylo upozornění na věkový rozdíl manželů, které se objevovalo v téměř všech článcích, které se dané epizody Výměny manželek týkaly.

Neopomentulnou součástí analýzy bylo opakované zhlédnutí dané epizody, na jehož základě byly vytipovány koncepty, kterými by se média mohla potencionálně zabývat. Základním krokem však bylo přečtení velkého množství článků, diskuzních fór týkajících se právě epizody Mariana a Ivy. Dalším krokem pak bylo zvolení pěti základních článků, které nejenže reprezentují to, co se v dané epizodě odehrálo, zároveň také nastolují jakýsi jednoduchý vzorec, v jehož duchu byly napsány i ostatní články.

2. REALITY SHOW, BULVÁRNÍ MÉDIA A GENDER

Jelikož téma této analýzy leží na průniku tří větších oblastí – reality show, bulvárních médií a genderu –, je nutno tyto oblasti představit, aby bylo zřejmé, jaký mají mezi sebou vztah. Nejprve představím, jak formát Výměna manželek z televizního žánru reality show (případně reality TV) pracuje s realitou a jakými principy ji vytváří. Dále se tato kapitola bude zabývat centrálními koncepty reality show Výměna manželek, a tedy i této analýzy, a to jsou gender a s ním související sexuality a věk. Jako třetí budou představena bulvární média a jejich charakteristiky, jež jsou pro konstrukci „reality“ Výměny manželek a genderových jevů a vztahů v/z ní stěžejní.

2.1. Co je reality (TV) show?

Reality show si získaly zájem jak u diváků, tak samozřejmě i u odborné veřejnosti, ve 21. století se stala prakticky standardním žánrem. Žánr reality TV se pozvolna vyvinul z dokudrama (Jelínková, 2007), tedy aranžovaného dokumentu, který odkazuje či rekonstruuje především historické události. Dokudrama je založeno na dramatizaci skutečných událostí. První reality show tak, jak ji známe dnes, se objevila v roce 1973 v USA a byla to *An American Family*, na tomto tvrzení se ale autoři zabývající se reality TV neshodují.

V televizních studiích rozlišujeme pojmy TV program, TV žánr a TV formát. Označení žánr lze definovat jako sdílení očekávání mezi publikem a televizními tvůrci, co se týče klasifikace určitého pořadu. TV program je „jasně definovaný a označený fragment televizního výstupu, který má jasné formální a časové hranice. [...] Programy jsou stabilní, pevné entity vyráběné a prodávané jako komodity a organizované plánovače do distribučních balíčků,“ (Fiske, 2001: 13). TV formátem je například právě Výměna manželek.

Žánr reality TV je možno označit za žánr faktuální televize, postavy jsou totiž reálné, zobrazované události se skutečně odehrály více či méně tak, jak jsou představeny publiku. Faktuální pořady jsou ale stále výsledkem tvůrčí konstrukce, to zejména proto, aby působily realisticky, rozdíl mezi faktuální a fikční televizí je rozdíl pouze v míře konstruovanosti (Korda, 2013:10). Pierre Bourdieu tvrdí, že „televize konstruuje sdělení tak, že nabývá smyslu, který vůbec neodpovídá skutečnosti. Autoři provádějí selekci a pak konstruují to, co bylo vybráno. Principem selekce je hledání něčeho senzačního, spektakulárního,“ (2002: 15).

Jak již evokuje název tohoto televizního formátu, je možné se domnívat, že je vystavěn na reálné realitě. Podle Johna Fiskeho (2001: 4) můžeme realitu vnímat jen skrze kódy naší

kultury, univerzální realita neexistuje, existuje pouze objektivní empirická realita. S realitou pak souvisí realismus. Ten je důležitý zejména v reprodukci reality, je totiž otázkou diskurzivních tendencí, kterými a pro které je smysl pro realitu konstruován. Fiske mimo jiné říká: „Podstata realismu spočívá v tom, že reprodukuje realitu v takové formě, aby byla snadno srozumitelná,“ (2001: 24).

2.2. Podoby a charakteristiky reality show

June Deery (2015) definuje reality TV jako „nefiktivní prezentaci aktuálních událostí vyskytujících se v empirickém světě jako prožitky amatérských účastníků, kteří nebyli najati, aby hráli někoho jiného než sebe.“ Oproti tomu Beth Montemurro (2008) označuje reality show za „signifikantní kulturní objekt, jehož produkce a spotřeba reflektuje a odhaluje normy a ideologie současné kultury.“ Reality TV jako žánr je rozumnější definovat podle vztahů mezi kamerou, účastníky a diváky, ne tématu, kterému se věnuje. Realita jako taková je striktně řízena televizní společností, je sestříhána tak, aby vznikl produkt maximální zábavné hodnoty (Orlebar, 2012: 93). Reality TV demonstruje rozdíl mezi dvěma druhy nerealit – mezi fiktivní a falešnou – a přibližuje se tedy fiktivnímu dramatu. Podle Richarda Kilborna (1994) funguje reality TV s primárním cílem tvůrců zdůraznit kvalitu sdílené zkušenosti nebo prožité reality. Zcela jednoduše je možné reality TV popsat jako program bez scénáře s neprofesionálními herci v reálných scénářích (Deery, 2015). Podle jiné definice je reality TV možné chápat jako nestydatě komerční žánr, který stojí na spojení méně estetických pravidel či jistot společnosti, více než stojí na principu spojení populární zábavy a diskurzu o skutečném (Oullette, a další, 2004).

Jeremy Orlebar označuje reality TV za žánrového hybridu, neboť se v něm objevují uměle vytvořené situace a podobá se tak hned několika dalším žánrům:

- sitcomu – situace jsou postavené na určitém prostředí, ze kterého nemohou postavy uniknout;
- dokumentu – reality show je totiž forma zakládající se na faktech se zřejmým zájmem o průzkum lidského chování a vztahů;
- dramatickému pořadu – a to svým tokem sekvencí zaměřených na detailní zkoumání charakteru účinkujících;
- soutěžní show – reality show je velmi často zaměřena na měření sil, kdy soutěžící bojují o šanci zůstat v show či ve hře (často také o bonusové ceny);

- talk-show – je prostředkem k reflexi sociálních témat a přináší příležitost k osobní zpovědi soutěžících;
- lifestylevému pořadu – a to zejména ve svém důrazu na vytváření a proměňování osobnosti a na předvádění toho, že se lidé mohou změnit.

Reality show se tak stala příkladem míšení a vývoje žánrů. Vyznačuje se existencí mnoha subžánrů, je velmi dynamickou oblastí, která tíhne k hybridizaci svých subžánrových kategorií, hledání nových atrakcí a impulzů (Korda, 2013: 57). Orlebar (2012: 47, 48) se domnívá, že pro reality TV je typický žánrový přesah mimo televizní médium, dále pak to, že tento žánr vychází a těží z nepředvídatelnosti a vzrušení.

Je nutno říci, že reality show normalizuje obsesi vzhledem, nefunkčními vztahy a hrubým chováním. Vyzdvihuje tak mělké osobnosti a sankce za jejich nadměrné ambice, klamání, sobectví, agresi apod. tak dlouho, dokud vedou ke jmění a slávě. Publikum by, dle Deery (2015), rozhodně nemělo očekávat morální či ideologické úmysly v rámci sebezdělání. Proto je pro nalezení protagonistů a protagonistek nutné najít extrovertní osobnosti, u kterých se postupem času projeví vzájemné nesympatie. Reality show totiž zajímá, zda spojení různorodých skupin vyústí ke konfliktu či k harmonii (Montemurro, 2008). Obecně lze tendence reality show vyjádřit jako snahu nahlížet pod povrch lidského chování a ukazovat postoje specifických skupin lidí (Orlebar, 2012: 96). Podle Stelly Bruzziové (2000) klade reality show důraz na charakter a osobnost do takové míry, že se jednotliví účastníci osvobozují od sociálních determinací. Soutěžící reality show ale daný zážitek neopouštějí, nemohou se totiž plně odpoutat od role, kterou v konkrétním programu „hrají“ (Montemurro, 2008), neboť ztvárňují sami sebe.

Reality TV formáty přináší (například do USA a Velké Británie, kde tento žánr jako takový vzniká) méně náročnou dokumentárně-zábavnou formu „vyprávění o skutečných lidech a skutečných událostech zábavným stylem [...]“ (Hill, 2005). Pořady tohoto žánru divákovi nepřinášejí autentičnost a edukativnost dokumentu, ale snaží se naopak ukázat spektakl každodennosti a důraz na performanci identity (Orlebar, 2012: 96). Nedostatečná kontrola nad tím, co lidé říkají, umožňuje navodit pocit či iluzi reality, do čehož se diváci vědomě a často dychtivě vracejí (Hill, 2005). Vzhledem k tomu, že do reality show jsou dle Holmese (2004b) primárně obsazováni obyčejní lidé, kteří před zapojením do pořadu de facto nemají nárok na slávu, dochází u diváků k pocitu sounáležitosti s realismem svých zkušeností a chování v pořadu. Kathleen LeBesco (2004) proto říká, že reality TV má potenciál mít jiný dopad na diváky a jejich vnímání rozdílů než běžná televize pracující se scénářem, důvodem je možná identifikace, kterou mohou diváci při sledování „obyčejných lidí“ zažít.

2.2.1. Typologie reality TV

Pod žánr reality TV spadá široké spektrum pořadů. Jakub Korda (2013: 54 - 58) k subžánrům reality TV zařazuje následující:

1. Talentové soutěže, jejichž cílem je pomocí selekce na základě hlasování diváků či odborné poroty vybrat jednoho vítěze z velké skupiny soutěžících. V českém prostředí je tímto typem typicky soutěž SuperStar, Československo má talent, MasterChef apod.
2. Získání partnera, přičemž smyslem tohoto formátu je vznik nového milostného páru. V českém prostředí je příkladem této reality TV Farmář hledá ženu, Svatba na první pohled, ve světovém kontextu jsou to reality show jako Love is Blind, Naked Attraction apod.
3. Docusoap. V tomto případě se jedná o kombinaci observačního dokumentu a na postavu zaměřeného dramatu. Historicky sem patří An American Family.
4. Soutěžní sociální experimenty, a to sice pořady, které umisťují sociální aktéry do kontrolovaného prostředí a sledují (či provokují) rozvoj jejich vzájemných vztahů. Z českého prostředí do této kategorie náleží Farma či Robinsonův ostrov, VyVolení, ve světovém kontextu pak například Too Hot To Handle.
5. Skrytá kamera. Tento formát představuje humorně orientované pořady, jejichž cílem je nějakým způsobem napálit, vylekat či oklamat vybrané sociální aktéry, případně celebrity. Tento typ reality show představila TV Nova v pořadech Vylomeniny nebo Sígři ve výslužbě.
6. Makeover, tedy proměny stylu, jsou pořady, kde je na úrovni zpravidla jedné epizody viditelný nějaký progres na úrovni životního stylu, ať již za něj považujeme styl bydlení, stravování, vzhledu, pojetí svého těla atd. Do tohoto formátu spadá i pořad Ano, šéfe!, který vykresluje změnu v přístupu k práci a chodu podniku, dále sem můžeme zařadit Jste to, co jíte, Mise nový domov či pořad Tloušťici.
7. Typ pořadů se soudní tematikou se soustředí na drama vázané na procesy ochrany veřejného pořádku. Českým příkladem je pořad Policie v akci.
8. Reality sitcom pracuje se stylizovaným observačním materiálem a dokumentuje například rodinný život. Ze známých reality sitcomů můžeme jmenovat Keeping Up with The Kardashians.
9. Posledním subžánrem je tzv. zpovědnice. Jedná se o vybízení diváků k formulacím „vzkazu národu“ či blízkým osobám, s cílem vyselektovat vtipné, bizarní či emocionálně silné příběhy. Z českých reality TV formátů můžeme k tomuto typu

zařadit například Nebezpečné vztahy na TV Barrandov, nebo pořad České televize Pošta pro Tebe.

Formát Výměna manželek je dle charakteristiky výše zmíněných subžánrů subžánrem docusoap. Dříve než blíže Výměnu manželek představíme, podíváme se na téma genderu, který je pro tento formát, ale i pro zvolený případ, který budeme analyzovat, více než důležitý.

2.3. TV formát Výměna manželek

Výměna manželek je česká reality show, kterou od roku 2005 vysílá televize Nova. V roce 2019 se stala téměř nejsledovanějším pořadem na Nova TV (mediar.cz). Reality show, jež je českou mutací americké Wife Swap, se tradičně účastní dvě rodiny, ve kterých dochází k desetidenní výměně manželky/maminky (v případě homosexuálních párů, pak jednoho z partnerů). Pravidla nastavují, že prvních pět dní se vyměněná manželka řídí pravidly dané domácnosti, v druhé polovině výměny pak nastoluje vlastní řád. Odměnou je 100.000 korun pro každou rodinu, odměna však přichází pouze v případě, že výměna není ukončena dříve. Desátý den dochází k setkání obou párů a jejich vzájemné konfrontaci.

V roce 2020 odvysílala televize Nova patnáctou sérii. Pořad na scénu přišel v době, kdy české reality show zažívaly „boom“. Výměna manželek se objevila ve stejné době jako Big Brother nebo VyVolení, které se od této nesoutěžní reality show v mnoha aspektech lišily. Výměna manželek se svým formátem blíží spíše dokumentu (Jelínková, 2007). V pořadu účinkují reální lidé, kteří jsou postaveni před reálné situace odehrávající se v reálném prostředí. Cílem kamer je zachytit zábavné a zajímavé události, ideálně co nejvíce šokující, aby mohla být vytvořena příběhová linie (Orlebar, 2012: 93). „Co je velice problematické je to, jak pořady reality TV zachází s některými skupinami obyvatel [...], kteří jsou jiní, mají nějakou identitu nebo nějaký rys ve svém socioekonomickém postavení, který je odlišuje od většiny,“ (Reifová, 2020).

Pro přihlášení do pořadu musí pár splnit dvě základní podmínky: žena musí být starší osmnácti let a pár musí mít děti. Po celých deset dní výměny se ženy nesmí setkat se svou rodinou, mohou s nimi hovořit přes telefon, ale pouze v případě nutnosti a vždy v přítomnosti kamer. Televize Nova vysílá Výměnu manželek prakticky celoročně, v případě, že nejsou k dispozici nové díly a s nimi nové příběhy a často bizarní situace, opakuje televize díly předešlé.

Pořad funguje na principu zobrazování odlišného fungování vybraných českých domácností. Tyto dva odlišné životní styly jsou postaveny proti sobě, což velmi často způsobuje

neshodu v otázkách morálky, hodnot a ideologie. Pořad Výměna manželek stejně jako jiné reality show zostuzují některé účastníky (Reifová, 2019), zároveň ale zrcadí typický obrázek české domácnosti (Rezková, 2021). Pro ženu účastnicí se desetidenní výměny je hlavní výzvou obstat v roli dobré manželky a matky. Reality show nemá soutěžní charakter, důležitý je přístup, jaký si daná žena k nové domácnosti, novému muži a k dětem vybere (Jelínková, 2007).

2.3.1. Schéma pořadu

Ke členění dílů dochází pomocí grafických předělů. Grafické předěly jsou pro všechny epizody totožné, divákům slouží k lepší orientaci v pořadu. Velmi důležitou roli hraje mimo jiné voice-over, tedy mužský hlas plnící roli průvodce pořadem (Jelínková, 2007). Každý díl je rozdělen do několika bloků (stejných pro všechny díly). Tyto bloky mají danou posloupnost a napomáhají divákům v orientaci v deseti dnech výměny.

Schéma pořadu je prakticky stejné od první série. Série se povětšinou nevyznačují stejným počtem dílů, je tedy těžké určit, s kolika rodinami se fanoušci nejsledovanější české reality show měli možnost během let setkat. Natáčení probíhá od března do května. Každá série se pak vyznačuje nějakou novinkou, která pro předešlé série nebyla brána v potaz (např. pro jedenáctou sérii bylo typické zasílání květin manželkám do náhradních rodin společně s romantickým vzkazem, pro jinou sérii byl naopak typický odchod náhradních maminek na hotel).

Bloky, do kterých je každá epizoda rozdělena, mají následující pořadí a roli:

- 1) Představení manželek – ženy jsou představeny jménem, následuje věk a počet dětí. Tento blok končí dvěma základními otázkami, v jejichž duchu se celá epizoda ponese.
- 2) Představení obou rodin – podrobné představení všech členů rodiny (jejich jméno, věk, profese či v jaké třídě ve škole se právě nachází). Součástí medailonku je i vysvětlení motivace a důvodu k účasti v reality show.
- 3) „Přípravy na cestu“ – první blok oddělený grafickým označením. Přibližuje balení obou žen, loučení s rodinami a jejich cestu autem.
- 4) Mapa znázorňující cestu žen a jejich finální destinaci.
- 5) „Poprvé v novém bytě“ – náhradní manželky poprvé vstupují do své nové domácnosti. Komentují bydlení, srovnávají ho se svým a vyjadřují své pocity.
- 6) „Manuál s úkoly“ – zásadní okamžik reality show, kdy se ženy poprvé nepřímo setkávají prostřednictvím napsaného manuálu (Jelínková, 2007). Manuál slouží jako

návod popisující chod domácnosti, její členy a jejich návyky. Manuál hraje hlavní roli prvních pět dní, po jejichž dobu se jim musí náhradní manželka bezmezně řídit.

- 7) „Změna začíná“ – výměna je tedy zahájena. Ihned po tomto předělu dochází k prvnímu setkání náhradní manželky s její novou rodinou, po tomto setkání pak otec vyjadřuje své první pocity a míru spokojenosti vyvolanou prvním dojmem.
- 8) Následuje řada předělů mezi jednotlivými dny: „1. – 5. den“
- 9) „Teď tady velím já“ – pátý den výměny se chodu domácnosti na plný úvazek ujímá náhradní manželka, nastoluje tak často změny (ať už ve výchově, v úklidu či chodu domácnosti jako takové) a vyjadřuje svá přání (velmi často se týkají výletu, osobního volna, času pro sebe apod.). Nejčastějším bodem změny bývá změna režimu pro manžela, který se musí na jeden den postarat o děti a uvařit, celkově tak zastat roli ženy.
- 10) Opět následují předěly mezi zbylými dny: „6. – 9. den“. Devátý den obvykle aktéři výměny referují o svých pocitech z těchto deseti dní, shrnují, co jim reality show dala či vzala, co si uvědomili a jaké změny v jejich rodinách nastanou (či nenastanou).
- 11) „10. den“ – náhradní manželky se loučí se svou náhradní rodinou a spolu s náhradním manželem odjíždí za svými partnery.
- 12) „Mezi 8 očima“ – v tomto místě dochází k setkání a vzájemné konfrontaci obou párů. K setkání dochází vždy na neutrální půdě (více méně pokaždé v restauraci na půli cesty pro oba páry). Právě v této chvíli si ženy vyměňují pocity a názory, kterých během deseti dní nabyly. Ne vždy tato konfrontace proběhne jako klidná diskuse, typické jsou emociální výjevy, křik, nadávky apod.
- 13) „Cesta zpátky“ – návrat domů a setkání s rodinou.
- 14) Závěrečné zhodnocení obou manželských párů. Ty hodnotí, jestli dojde k nějakým změnám a případně k jakým.

2.3.2. Epizoda 6. 9. 2017

Epizoda, která byla exemplárně vybrána pro tuto práci, je charakteristická svou kontroverzí. TV Nova ji odvysílala 6.9.2017 jako druhou epizodu probíhající řady. Tento díl byl vybrán zejména proto, že jeden ze zúčastněných párů se vyznačoval poměrně značným věkovým rozdílem, který vyvolal velkou vlnu reakcí ve společnosti.

První rodinou je manžel Marian (45) a jeho manželka Iva (17), kteří spolu vychovávají dceru Dominiku (13 měsíců). Druhý pár tvoří Soňa (29) s manželem Karlem (31) a třemi dětmi. Epizoda ukázala hned několik aspektů, které souvisí s rodinným životem, kterými se tato práce

zabývá. Základními prvky jsou neschopnost mladé Ivy postarat se o rodinu a domácnost, její vztah s o 28 let starším mužem (resp. muže s ještě nezletilou od 28 let mladší partnerkou), výchova dětí, sociální situace obou rodin apod. Tyto problémy vedly k tomu, že Iva pobyt v náhradní rodině a tím i celou výměnu ukončila dříve. Vyústěním celé epizody byla finální hádka mezi páry.

V analytické části se postupně podíváme na to, jak česká bulvární média rekonstruovala sociální koncepty, které jsou v žánru reality show a konkrétně formátu Výměny manželek běžně přítomny, tedy zejména gender, věk apod. Specificky se ale podíváme na koncepty, které zviditelnila vybraná epizoda. Konkrétně se zaměříme na konstrukci:

- mužství Mariana, staršího muže majícího významně mladší, nezletilou ženu, coby pedofila,
- a ženství Ivy, coby nevyzrálé matky.

Abych mohla tyto kategorie patřičně analyzovat, je třeba se ještě zabývat tím, jak média konstruují gender a konkrétně maskulinitu a feminitu, jak jsou v jejich souvislosti konstruovány sexualita (a specificky pedofilie) a věk.

2.4. Gender, sexualita a vztahy

Jedním z hlavních konceptů, který stojí ve středobodu velké části reality show a do značné míry i bulvárních médií jsou mezilidské vztahy a obzvláště pak gender a vztahy mužů a žen. Právě reality show jako je Výměna manželek a jí podobné stojí na stereotypech, představách a konfliktech spojených s genderem.

Gender se týká kultury, tedy sociálního rozlišení maskulinity a feminity (Oakley, 2000). Pohlaví, z angličtiny sex, se týká biologických rozdílů mezi samcem a samicí druhu, gender je pojem psychologicko-kulturní (Oakley, 2000: 120) a poukazuje na kulturně a sociálně podmíněné – re/konstruované – rozdíly mezi muži a ženami.

2.4.1. Co je gender?

Pojem gender pochází z řečtiny a do českého jazyka ho překládáme jako rod. Gender je jedním ze základních strukturujících faktorů symbolického světa každé společnosti, reálných společenských vztahů a identit jednotlivců. S termínem gender začali pracovat v 60. letech sexuologové a feministky, chtěli totiž odkázat na subjektivní aspekty rozdílů mezi muži a ženami, tedy na aspekty, které nedostatečně popisuje pojem „pohlaví“ (Simon LeVay, a další,

2003: 161). Jednoduše lze říci, že genderem můžeme rozumět ty vlastnosti a způsoby chování považované společností za typicky ženské či mužské. Pojetí genderu, spíše ale pak genderových rolí, se mění v závislosti na dané společnosti a zároveň na aktuálním časovém období.

Robert Stoller (1968) definuje gender jako „pojem, který má spíše psychologické a kulturní konotace a biologickým pojmům ‚mužský‘ a ‚ženský‘ odpovídají názvy genderu ‚maskulinní‘ a ‚feminní‘. Ty mohou být zcela nezávislé na (biologickém) pohlaví. Gender je podíl maskulinity a feminity u dané osoby a je zřejmé, že u mnoha lidí jsou přítomny obě tyto kvality.“ To potvrzuje i Hartmut Karsten (2006: 25): „Každá osoba může mít znaky jak maskulinní, tak feminní, nezávisle na svém biologickém pohlaví. Gender je většinou definován sociální situací neboli je viditelný jako suma vlastností, včetně chování, způsobu řeči, oblečení, výběru témat ke konverzaci apod.“

Podle Šiklové (1998) je třeba do pojmu gender zahrnout především sociální a společensky podmíněné kulturní rozdíly, předsudky a specifika v postavení mužů a žen. S tím souhlasí i Zdeněk Sloboda (2016: 28), který gender popisuje jako představy dané kultury o tom, co je ženské a co mužské. Gender je totiž konstruktivním prvkem organizace společnosti a sociální kategorií umožňující sledovat a interpretovat rozdíly z hlediska mužů a žen v různých sociokulturních kontextech. Postavení genderu jako sociální konstrukce chápe také Hana Maříková (1999), která píše: „[...] gender vyjadřuje skutečnost, že sociální role a atributy, jež slouží jako znak sociálních dimenzí rodové identity, jsou sociálními konstrukty.“ Pojem genderu lze použít pro označení osobní identity a společenské role jedince ve vztahu k maskulinitě a feminitě. Šárka Gjuríčová (1999) popisuje gender jako odkaz k tomu, že kategorie muž a žena nejsou jednoznačně určitelné biologicky či anatomicky a že tyto pojmy nejsou univerzální, neboť jejich význam se proměňuje v závislosti na konkrétním kontextu života.

Gender je sociálně konstruovaný, proměnlivý historicky i mezikulturně, závazný pouze na základě sociálních norem. Je ovšem automaticky spojovaný s biologickým pohlavím, proto se může zdát, že je pohlavím určený, tedy že pohlaví gender podmiňuje. Pohlaví se týká biologických rozdílů mezi mužem a ženou, tedy skladbou chromozomů, dále pak tělesnými rozdíly, se kterými souvisí pohlavní orgány a také hormony. Jak píše Martin Fafejta (2004: 30), pohlaví sice je něco, z čeho konstrukce genderu vychází, zároveň je gender právě tím aspektem, který pohlaví neustále stvrzuje. Libora Oates-Indruchová (1999) doplňuje tuto premisu tvrzením, že gender je vlastně „sociální a kulturní definice lidského chování, hodnot, vlastností a vztahů jako feminních a maskulinních.“ Smyslem tohoto rozlišení je to, že pohlaví se považuje za vrozené, zatímco gender, jak jsme již několikrát zmínili, je společensky

konstruován, jedinec se ve společnosti totiž učí žít buď jako žena, nebo jako muž. S tím souvisí i fakt, že na podobu ženství a mužství má největší vliv kultura a společnost, vliv biologie je v otázce genderu podružný (Sloboda, 2016: 27). Pohlaví a gender je nutné chápat odděleně, jelikož máme trans osoby a intersex lidi, u kterých biologické pohlaví není s genderem v souladu. Stručně řečeno, gender není dán biologickou predispozicí. Bourdieu ve své knize *Nadvláda mužů* (2000: 13) píše: „Biologický rozdíl mezi pohlavími, mezi mužským a ženským tělem, a hlavně anatomický rozdíl mezi pohlavními orgány, se tak může jevit jako přirozený důvod sociálního rozlišování mezi rody [...]“. Čímž upozorňuje na to, že se nám gender – to sociální (oblékání, jednání apod.) – jeví jako biologicky dané, a to i přesto, že biologicky dané není.

Gender na sebe váže sociální role, chování, stereotypy, předsudky, hodnocení, sebehodnocení, ale i představy o tom, co je pro muže a pro ženu správné, vhodné a naopak (Šiklová, 1998). S tím souvisí proces genderového stereotypizování, proces zařazující postoje, emoce a chování jako patřičné pro jedno pohlaví (Flax, 1990). Genderové stereotypy lidé přijímají jako obecně platné, stávají se tak základem pro zformování postoje k ženám či mužům. Jsou také základem genderových rolí. Genderovou rolí se rozumí soubor pravidel, která předepisují určité typy chování pouze ženám a jiné pouze mužům. Jak píše Šárka Gjuričová (1999), „gender není rysem jednotlivce, ale konstruktem, který vymezuje určité transakce jako přiměřené pouze pro jedno pohlaví.“

Základní dominantou genderových rolí (žít jako muž či jako žena) je genderová identita (cítit se jako muž či žena). Zatímco biologické pohlaví lze dotvořit, genderová identita se vytváří brzy a obvykle je nemožné ji změnit (Oakley, 2000: 125, 126), odpovídá ženskému či mužskému sebecítění, sebepojetí a sebeobrazu (Poněšický, 2008: 148). Jak ve své knize *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti* (2016: 11) píše Fafejta, genderová identita vychází z té pohlavní, která je jedinci vrozená a vychází z jeho biologického nastavení. Na základě své pohlavní identity přebírá jedinec sociální a kulturní stereotypy, díky čemuž hraje svou sociální roli. Dle Slobody (2016: 24) reflektuje genderová identita primárně mužství a ženství.

Mužská či ženská role a s nimi spojené statusy se vyznačují typickými vzorci chování. U mužské role se dosažení pracovního úspěchu považuje za její důležitou součást, u ženské role je touto nedílnou součástí naopak spíše konformita (Oakley, 2000: 70). Od chlapců a dívek se již v dětství očekávají rozdílné vzorce chování (Karsten, 2006: 32, 33). „Význam slov žena a muž je vždycky spoluutvářen a naplňován v určité době, stylu života, v jazyce, ale také ve vzájemné vazbě. Dle teorie rolí, zdůrazňující komplementárnost role muže a ženy, jsou mužské

a ženské role vyjádřením přirozené polarity mužských a ženských sfér a odlišných funkcí v rodině a společnosti. Muž má hmotně zabezpečovat a bránit domov, neprojevat se emocionálně, ženy se mají o domov starat, být jemné, milující a mateřské. Feminní role se týkají vyjadřování citů, jsou expresivně citové, ženy se v rodině starají o zabezpečení citových potřeb členů rodiny, samy je vyjadřují a pečují o ostatní. Mužské jsou role instrumentálně adaptivní, muži jsou soutěživí, racionální a orientovaní na výkon, v rodině plní roli nástroje širší společnosti tím, že přerušují častou symbiotickou vazbu matky a dětí“ (Gjuričová, 1999). Fafejta (2016: 98) píše, že role partnerů ve vztahu jsou v tradičním genderovém uspořádání dány předem, genderová dělba práce je tedy nastavená společností, což se nemění ani v rámci uspořádání těchto rolí v rovině sexuality.

Rozdílnost mužů a žen, ale zejména pak společenská nadřazenost mužů je něco, co společnost považuje za přirozené (Sloboda, 2016: 28). Obecně lze říci, že ženy jsou spojovány spíše se soukromou sférou, zatímco muži se sférou veřejnou. Genderová polarita stojí na představě, že se ženy a muži liší, jak po stránce tělesné, sexuální, tak psychologické (Renzetti, a další, 2003). Právě tato rozdílnost se významně promítá do genderového řádu, jehož základem jsou určité genderové hodnoty, významy a normy – těmito normami jsou pak myšleny definice ženství a mužství jako sociální konstrukce, které jsou považovány za přirozené, neboť jsou všudypřítomné a neměnné. Genderový řád působí na jedince od narození, formuje totiž přemýšlení, chování, působí na jedince při výchově, během vzdělávání atp. Tvoří ho tři vzájemně působící a na sobě vázané oblasti, kde se gender ustavuje (Seidman in Škorvagová, 2021):

1. sociální struktury a **instituce**, které na jedince působí zvenčí (např. tradice)
2. mezilidská **interakce** obsahující tradice, jak jednat a komunikovat jako muž či jako žena, právě touto interakcí jedince prezentuje svou maskulinitu / feminitu
3. genderová **identita**, kterou si jedinec vytváří sám, a proto se neřadí k očekávaným genderovým kategoriím

2.4.2. Mužství

„Pojmy žena a muž jsou v novodobé racionální tradici utvářeny a vykládány jednak jako univerzální pojmy, tedy pojmy, které mají obecně platný význam, a zároveň jako pojmy binární – vzájemně se vylučující a protikladné, které se navzájem doplňují a vytvářejí celek.“ (Gjuričová, 1999) V rámci genderových stereotypů dochází ke kategorizaci některých typicky mužských vzorců chování. Muži se jeví jako agresivní, aktivní, dominantní, ctižádostiví, rozhodní, stateční, tvrdí, panovační. Jak ve své knize *XY: O mužské identitě* píše Elizabeth Badinter, muž by se měl prezentovat jako odvážný, dokonce až agresivní, tedy jako ten, jež je schopen podstoupit všechna rizika. V tomto pojetí se mimo jiné projevuje přetrvávající stereotyp, že muži nepláčou (Karsten, 2006: 24). Konvenčně sociologický pohled souhlasí s tvrzením, že mužství nesmí být zženštělé, v sexuálním chování by se měly promítat sociální požadavky na muže, jako je úspěch či statusová pozice, sexuální chování jako takové by mělo být sebevědomé a tvrdé, obsahující určitou formu agrese a násilnosti (Sloboda, 2016: 29). Stereotypy, jako je i výše zmíněný, že muži nepláčou, souvisí s výchovou. Na chlapce se již v jejich raném dětství pohlíží jako na samostatné. Rodiče necítí tak velký strach o malé chlapce, jako ho cítí o malá děvčata. I přesto, že studie dokazují, že matky své malé chlapečky více chovají, později jsou to právě chlapci, o kterých si rodiče myslí, že většinu věcí zvládnou bez větší asistence rodičů.

Procesy ženské identifikace jsou vztahové, zatímco mužská identifikace probíhá na základě procesů opozičních (Badinter, 2005: 58). Chlapec neustále vnímá hrozbu i obavy, že se nedokáže vymanit z původní ženské identifikace (která staví na základech vztahu s matkou), proto si budoucí muži svou mužskou identitu opakovaně snaží dokazovat. Ze studií antropologů dle Bourdieuho (2000: 26) vyplývá, že toto psychické úsilí o vymanění se z prvotní identifikace s matkou probíhá pod výslovnou až řízenou péčí skupiny. Stát se dospělým mužem je totiž problematické. Při dospívání se od nastávajících mužů očekává, že se budou prosazovat a že si budou stát na svém, možná právě proto se agresivní chování u mladých mužů setkává s určitým druhem pochopení. Stále existující staré klišé, že správný muž je průbojný a je-li třeba, prosazuje se i silou, chlapcům možná nevědomky ponouká „aby ve styku s druhým pohlavím byli v případě konfliktů tvrdí, necitliví a nekompromisní.“ (Karsten, 2006: 93) Obecně lze prohlásit, že společnost nevede chlapce k tomu, aby se v mezilidských vztazích chovali ohleduplně, citlivě a diferencovaně.

Pakliže je čistě mužským atributem moc, není překvapivé, že je mužský narcismus téměř vždy vybudován na úkor ženy. „Mužství je poměřováno loktem úspěchu, moci a obdivu,

kterého se jedinci dostává.“ (Badinter, 2005: 127) Narcismus však může vzniknout již v dětství, kdy od matky pocítuje syn větší respekt a kdy vnímá matčinu snahu podpořit jeho mužnost. Mužnost však muži budují před očima druhých mužů a pro ně (Bourdieu, 2000: 49). „Tradiční heterosexuální maskulinita obnáší nepochybně i pozitivní aspekty, jako je postavení, úspěch, vytrvalost, nezávislost, společenská nadřazenost dospělých mužů nad ostatními muži, jejich sexuální vztahy se ženami. Být muž znamená nebýt ženský, nebýt homosexuál; nebýt poddajný, závislý, podřízený; nebýt zženštilý zjevem ani chováním; nemít příliš intimní styky s jinými muži; nebýt ve styku se ženami impotentní.“ (Badinter, 2005: 113) K identifikaci s otcem dochází o něco později, a je to neméně významná událost. Otec totiž představuje sílu a jiný pohled na svět, stává se symbolem svobody, tato identifikace se projevuje posílením celé osobnosti chlapce (Poněšický, 2008: 70), protože v úzkém společenství s matkou mohou žít jen dívky (Bourdieu, 2000: 26). Jak ale podotýká Badinter (2005: 72), na utváření mužství má mimo identifikace s otcem vliv také otcova absence či nevýraznost jeho role. V takovém případě vstupuje chlapec do světa dospělých díky někomu jinému. V dospělejším věku vnímají chlapci svou mužnost zejména skrze pohlaví a pohlavní aktivitu (Badinter, 2005: 128). Potřebu sexu potvrzuje také Anthony Giddens (2012: 77), který píše, že zatímco ženy touží po lásce, „muži chtějí sex.“

Bourdieu (2000: 48) označuje pravého muže jako toho, „který se cítí sám sobě povinen přispívat podle možnosti k vlastní cti usilováním o slávu a významné postavení ve veřejné sféře.“ Za podstatu mužské genderové identity považuje Jan Poněšický (2008: 159) mužské sebevědomí, zejména ale „strach z jeho zpochybnění, včetně způsobů úspěšné či křečovitě kompenzace, v příznivějším případě o uznání svých slabých a silných stránek.“

Tématem, které v případě Mariana a jeho mužství, hraje velkou roli je pedofilie. Ta se rovná vrozené erotické náklonnosti vůči dětem, ze které automaticky neplyne touha děti zneužívat, i přesto se však stala sociálně konstruovanou nálepkou jako sexuální zneužívání dětí (Fafejta, 2016, stránky 134, 152). Doktor Slavoj Brichcín (2002) ji definuje jako erotickou lásku k dětem. „Mladý člověk s dětskou psychikou, jemuž dosud chybějí druhotné pohlavní znaky, je pro pedofilního muže tou nejpřitažlivější bytostí. [...] Tato psychosexuální porucha je tedy doživotním zaměřením na děti bez známek tělesné zralosti.“

Podle předpokladů, na jejichž základě se u jedince pedofilie projevuje, je možné pedofilní jedince kategorizovat do dvou skupin, a sice na pedofily fixované a pedofily regredované. Zatímco fixovaný pedofil vývojově ustrnul a nerozvíjí tak sexuální zájem o dospělé partnery čili jeho primárním objektem zůstává dítě, pedofil regredovaný sexuální

vztahem s dospělým člověkem prošel, ale po způsobené frustraci se navrácí k zájmu o děti (Groth, 1983).

2.4.3. Ženství

Nahlížíme-li i na ženství z hlediska pohlavních stereotypů, nacházíme existující vlastnosti a vzorce chování, které společnost považuje za typické právě pro ženské pohlaví. Převládá tak názor, že žena bude jemná, empatická, citově založená, bezmocná, nerozhodná, náladová, velmi často pasivní, senzibilní nebo například nesamostatná (Karsten, 2006: 24). Gjuričová (1999) potvrzuje, že „žena bývá přirovnávána k přírodě anebo je s přírodou ztotožňována, žena rodí děti, jako příroda dává plody; k dvojici příbuzných pojmů žena a příroda bývá protichůdnou dvojicí muž a civilizace.“ Významnou roli v osvojování těchto stereotypů hraje výchova. Existuje mnoho studií potvrzujících rozdílné chování rodičů k chlapcům a děvčatům. Dívky jsou velmi často vychovávány jako křehké bytosti toužící po ochraně. Bourdieu (2000: 61) píše: „Takzvaná ‚ženskost‘ přitom často není nic jiného než určité nadbíhání ať už skutečným nebo předpokládaným požadavkům mužů, jež má především posílit jejich ego. Dá se proto říci, že závislost na druhých (a nejen na mužích) se stala pro ženy ustavujícím prvkem jejich bytí.“ Jako další klasicky ženské vzorce můžeme označit hlubší prožívání, touha po harmonii, schopnost vstřebání okolí, vztahovost, emocionalita, celistvost životních představ. Žena prožívá intenzivněji štěstí, ale i neštěstí (Poněšický, 2008: 40).

V pubertě pak u děvčat dochází k pozitivnímu obsazování rolí jako je právě senzibilita či schopnosti v mezilidských vztazích. Pro dívky se toto chování stává přirozeným, neboť je jim vštěpováno jako správné, rodiče je chválí a uznávají právě v případě „jestliže se projevují chápavým, starostlivým, vstřícným a přizpůsobivým chováním. [...] Paličatost, tvrdošijnost, buřičství, nebo dokonce agresivní chování naráží na odmítnutí a zápornou kritiku a nakonec ho dívky prožívají jako nevhodné pro své pohlaví, protože odporuje zavedené představě ‚hodné holčičky‘.“ (Karsten, 2006: 92) Často pak dochází k vnitřním konfliktům v případě, že dívka vypadne z role „hodné holčičky“, kterou si vstíčila natolik, že samotná představa nechování se podle této genderové role v ní budí odpor k sobě samé. Puberta je pro dívky náročnější i co se týče pochopení sebe sama. Jelikož společnost ženy naučila pohlížet na sebe samé jako na estetické předměty, mají neustále na paměti hledisko krásy, elegance či oblečení (Bourdieu, 2000: 90). V dospívání tak dívky velmi často trpí poruchami příjmu potravy. Od žen se očekává, že potlačují svou agresivitu. Je totiž zřejmé, že „výchova a role přikázaná společností

naučila ženy potlačovat svou agresivitu nebo ji usměřňovat [...]. Jejich agresivní chování je proto méně impulzivní.“ (Karsten, 2006: 113)

Sexualita žen, jak píše Sloboda (2016: 30), představovala a určitým způsobem stále představuje tabuizované téma. Ženská sexualita je velmi často omezována pouze na čistě reprodukční schopnost a potřeby, které sociální prostor institucionalizuje v manželství a zejména pak mateřství. To pak představuje úkol, ve kterém každá žena chce, resp. měla by chtít dobře obstát. Nereprodukční aspekty ženské sexuality jsou zpravidla přehlíženy, nebo silně negativně stigmatizovány.

Jelikož se tematika analyzovaných článků velmi úzce dotýká otázky mateřství, bude v tento moment prostor věnován otázce mateřství. Mateřství je velmi pevně spjata s ženskou identitou, dle některých je to právě mateřství, co ženskou identitu utváří, tudíž tím pravým údělem ženy je být matkou (Nešporová, 2012). I přesto, že je mateřství biologickou událostí, je sociálním konstruktem, který je vystaven na podstatě tradičního rozdělení rolí muže a ženy, je to tedy sociální systém a chápání ženství skrze mateřství (Hrnčířiková, 2011).

Na mateřství je možno nahlížet dvěma způsoby – sociokulturním, nebo sociobiologickým. Sociokulturní pracuje s pojmem gender a mateřství vnímá jako poselství, jemuž by se žena měla věnovat naplno. Sociobiologický přístup vidí jako důležitý vztah člověka a společnosti. Mateřství lze označit za naučenou zkušenost, tuto myšlenku pak dokládá skutečnost, že s každou proměnou společnosti se mění i pohled na mateřství (Hrnčířiková, 2011).

2.4.4. Věková homogamie

Manželský pár, který je v době uzavření svazku věkově odlišný, narušuje společenské normy. Jako manželství, která splňují společenské normy, můžeme označit svazky, které jsou v otázce věku tzv. homogamní. Věkově homogamní jsou manželství, jejichž věková vzdálenost je maximálně tři roky. Je-li mezi manželi věková vzdálenost větší než tři roky, označujeme jejich manželství jako věkově heterogamní (Katrňák, 2009: 41). Volba manžela a manželky je sociálním mechanismem přispívajícím k sociální stratifikaci, která se pojí se sociální mobilitou. Ta se rovná přechodu individua, sociálního objektu či hodnoty z jedné pozice na druhou. Homogamie pak znamená, že „stejný si bere stejnou či stejná stejného“ (Katrňák, 2009: 17), manželství jsou tedy zpravidla uzavírána mezi reprezentanty stejné třídy, stejné věkové skupiny.

Rozlišujeme dva typy věkové heterogamie, a sice tradiční a netradiční, přičemž tradiční je v případě, kdy je starší muž. Tomáš Katrňák (2009: 70) ve své knize *Spříznění volbou?* píše: „Čím vyšší je věk muže, tím vyšší je šance na věkově tradiční heterogamii. Čím vyšší je sňatkový věk ženy, tím je vyšší šance na věkově netradiční heterogamii.“ Věkový rozdíl mezi manželi lze interpretovat jako partnerské věkové preference při uzavírání manželského svazku, samozřejmě čím později se muž ožení, tím více je pravděpodobnější, že jeho manželka bude výrazně mladší než on (Katrňák, 2009: 54, 199). Studie zabývající se tím, podle jakých indicií si partnery vybírají ženy a co je rozhodující pro muže, dokazují, že muže více zajímá partnerčina tělesná přitažlivost, zatímco pro ženy je důležitější socioekonomický status budoucího partnera, jeho osobnost, výkonnost a inteligence (Karsten, 2006: 119). Výběr mladší partnerky souvisí také s prestiží, kterou muž vztahem s mladší partnerkou nově nabude.

Dle Matějkové (2009) provází vztah staršího muže s mladší ženou několik mýtů. Mezi ně můžeme zařadit klasický mýtus, že muži vyhledávají mnohem mladší a atraktivnější družku ochotnou uspokojit jejich potřebu sexu a mužské dominance (Karsten, 2006: 155). Dalším mýtem pak je, že ženy staršího partnera hledají zejména kvůli penězům nebo jím chtějí nahradit otce, kterého povětšinou neměly (Matějková, 2009). Tomáš Novák (2007) píše, že existují-li ve vztahu problémy, může je věkový rozdíl zhoršit. Dalším možným ukazatelem, proč muži vyhledávají mladší partnerky, se jeví jejich nekompatibilita se stejně starými ženami.

I přesto, že věková heterogamie je trend, který v naší společnosti existuje již od středověku, nelze prohlásit, že ji společnost přijímá s chladnou hlavou. Staré klišé, že „věk je jen číslo“ však potvrzuje, že spíše než na věku, záleží u partnerů na vzájemných sympatiích a dalších aspektech. Zároveň se zde promítá jakýsi do pořekadel institucionalizovaný projev patriarchy, jenž takto znevažuje jakékoliv námitky ke sňatkům staršího muže a mladší ženy.

Věkové homogamii, ale zejména pak průměrnému věku rodičů se věnovalo hned několik výzkumů Českého statistického úřadu. Tyto výzkumy dokazují, že průměrný věk rodičů postupně klesá. Výzkumy v Jihomoravském kraji z roku 2020 zjistily, že průměrný věk matek je 27 let, přičemž v roce 2015 rodily ženy poprvé ve 25 letech, v roce 2019 to bylo ve 29 letech. Data z roku 2019 mimo jiné také zaznamenala, jak velkou skupinu tvořily matky v letech 15-19 (tedy jako Iva) a otců v letech 45-49 (tedy jako Marian). Mladých matek bylo přibližně 150, zatímco starších otců pak bylo přibližně 430.

2.5. Bulvární média

Masová média jsou pro dnešní společnost prakticky nepostradatelná. Jsou tím největším a základním zdrojem informací. Za média se považuje periodický tisk, rozhlasové a televizní vysílání a v dnešní době veřejná informační sdělení na internetu. Masová média jsou obsahově univerzální, mají velkou popularitu a jejich povaha je v zásadě veřejná (Jiráček, 2009). Z hlediska žurnalistiky se média dělí na seriózní a bulvární.

Pro pochopení rozdílu mezi seriózními médii a médii bulvárními, je třeba znát praktiky seriózních médií. Ta pracují s objektivitou, analýzou, kontextem a informací. Bulvár naproti tomu pracuje s aktualitou a napětím. Přičemž aktualita je takový druh sdělení, jehož hodnota klesá s časovou vzdáleností od události, kterou popisuje, zatímco význam informace naopak s časovým odstupem roste (Hvížd'ala, In: Osvaldová, Kopáček, 2016). V českém kontextu patří k seriózním periodikům například deníky Hospodářské noviny, Respekt, Lidové noviny apod., zatímco k médiím bulvárním patří deníky Blesk a Aha!

Vzhledem k tomu, že se tato práce týká víceméně pouze bulvárních médií, je příhodné si bulvární média charakterizovat detailněji. Předtím ovšem krátce zmíním všeobecnější proces v oblasti žurnalistiky a médií, který se týká přenášení bulvárních praktik do médií všeobecně.

2.5.1. Co jsou bulvární média?

Pojem bulvární se objevuje v souvislosti s tím typem žurnalistiky, kde nad složkou informační převládá složka zábavní (Žantovský, In: Žantovská a kol., 2016). Pojem sám o sobě pochází z francouzského prostředí poloviny 19. století, kdy se jím začaly označovat noviny, které kolportéři prodávali přímo na ulici (Žantovská, 2016; Osvaldová, Halada, 1999). Slovo bulvár jako takové totiž v původním významu označuje novinářství píšící o tom, co zajímá ulici, tedy lid obecný (Žantovský, In: Žantovská a kol., 2016). Avšak hranice toho, co bulvární je a co není, se mění a velmi záleží na subjektivním cítění. Dle Karla Hvížd'aly (In: Osvaldová, Kopáček, 2016) je bulvár druhem levného novinového zboží, který hraje nezastupitelnou roli sociální a ekonomickou. Bulvár je ale především médiem, tedy nosičem informace, jehož podstatou je proces zprostředkování. Ten lze popsat jako potřebu média (spolu)vytvářet realitu a tím příjemcům zprostředkovat možnost reprezentace, ve smyslu přihlášení se či demonstrace odlišnosti, v rámci této fiktivní rovině produkce reality (Žantovská, In: Žantovská a kol., 2016).

Bulvární média charakterizuje několik charakteristických znaků. Jsou to zejména palcové titulky, vykřičníky a otazníky v titulcích, expresní vyjádření, křiklavé barvy, velké fotografie, nedokonalé lámání. Mezi typické postupy můžeme zařadit příslib senzace, titulky

napovídající informaci, které ale samotný text neobsahuje. Bulvár je senzacechtivý, skandalizační, populární, neseriózní, bulvární médium může fungovat jako „zdroj vzrušující zábavy“ (Žantovská, In: Žantovská a kol., 2016). Primárně je ale zaměřen na zábavu (Jedličková, In: Žantovská a kol., 2016), převládá cíl pobavit čtenáře a poskytnout mu „snadno vstřebatelnou, obecně pochopitelnou a do atraktivního obalu zabalenou informaci, jejíž pravým cílem není samotná věc, o níž se mluví, nýbrž způsob, jímž se o ní mluví,“ (Žantovský, In: Žantovská a kol., 2016). S tímto souvisí i proces zjednodušování sem tam až v primitivnosti a z vulgarizování významů sdělení, až může najít k posunutí společenských norem (Žantovská, In: Žantovská a kol., 2016). Mezi důsledky působení bulvárních médií lze zařadit i tvorbu nálepek, který jsou ne vždy přirazeny na základě reality (Jedličková, In: Žantovská a kol., 2016). Jedním z dalších nepříliš etických praktik je dle Hvižďaly (In: Osvaldová, Kopáč, 2016) nedodržování hranic privátní sféry, úkolem bulváru je učinit soukromé veřejným.

Tradiční vnímání bulvárních médií není příliš pozitivní, bulvár je označován jako místo cynismu, mediálního hyenismu, vulgarity, nepřesností, osočování, násilí a klepet (Kasarda, In: Žantovská a kol., 2016). Lucie Jedličková (In: Žantovská a kol., 2016) popisuje bulvár následovně: „Nejde o klasickou novinářinu a jeho tvůrci nejsou novináři v pravém slova smyslu, ale manažeři pečující o komerční produkt, který má za cíl atakovat emoce čtenářů za každou cenu, čemuž odpovídá výběr základní informace a její zpracování.“ Podle Noskové (2016) jsou na bulváru nejnápadnější tři aspekty: témata, slovník a jeho rozpínavost ve veřejném prostoru. Bulvární média si zakládají na ovlivňování emocí svých čtenářů. Svými články totiž mohou ve čtenářích probudit různé emoce, od vzteku až po pochopení.

Co se týká témat, bulvár má mimo typických postupů a praktik, také typická témata. V první řadě kladou bulvární média důraz na pseudoskandály, sex, kriminální příběhy plné krve, další projevy agresivity jako loupež, domácí násilí, jiná neštěstí od autonehody přes požáry po přírodní katastrofy, sentiment, povrchnost, ale obecně na kýč. Bulvární žurnalismus zdůrazňuje témata jako je osobní život celebrit a sportovních hvězd, poslední události ve světě zločinu, dále pak skandály ze života jak politiků, tak dalších známých osobností jako jsou herci, zpěváci a další (Jandourek, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). „Typickým je pro bulvární média uváděn důraz na jednání, události či okolnosti spojené s vážným narušením, přehlížením či znevážením hodnot, norem nebo mravních principů platných v dané společnosti,“ (Osvaldová, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). Zprávy jsou velmi často personalizovány a nasyceny emocemi (Jandourek, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). Bulvární média hledají vše, co je předimenzované, křečovité, kruté (Nosková, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). Dle Kasardy (In: Žantovská a kol., 2016) je bulvár vystavěn na konzervativních hodnotách, přináší informace o destrukci lidských

hodnot, kterou způsobuje liberální myšlení, dále pak upozorňuje na tragický rozměr smrti a násilí v našich životech. Bulvár tak skrze lidské příběhy ukazuje, že je třeba chránit tradiční konzervativní hodnoty ve společnosti.

Jedličková (In: Žantovská a kol., 2016) stanovuje pět charakteristických jevů bulváru:

- provinčnost – prim hrají převážně domácí témata;
- šíření paniky – témata jako pandemie, terorismus apod.;
- převaha osob veřejného zájmu – a jejich názory, styl oblékání atd.;
- populismus – publikum je ujišťováno v určitých hodnotách, vytváření soudů, publiku se stále opakuje to, co už samo ví;
- skandalizace – dochází k porušení hodnot, což budí silný podiv veřejnosti, mimo jiné dochází také ke zveličení běžného jednání.

Na tyto jevy volně navazují vnitřní a strukturální znaky bulváru odpovídající sociálním funkcím, které bulvární média plní ve společnosti. Tyto jevy uvádí Karel Hvíždala (In: Osvaldová, Kopáč, 2016):

1. Seznamují lidi, kteří moc nečtou, s těmi nejvíce důležitými politickými problémy a to v přiměřeně zjednodušené formě.
2. Přinášejí bezplatný sociální a právní servis pro ty, kteří nemají na právníky.
3. Stimulují kult společnosti.
4. Kanalizují neukojenou potřebu po krvi a sexu u některých skupin obyvatelstva.

K českým bulvárním médiím patří Blesk, nejprodávanější český deník, Aha!, jejich internetové mutace, Extra.cz, proženy.cz, Super.cz, Šíp a další.

2.5.2. Bulvarizace

„Bulvarizací se zjednodušeně myslí ekonomické změny v chování médií, a to především proces marketizace mediálních organizací, komercializace a unifikace mediálních aktivit,“ (Osvaldová, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). Bulvární média, ale i bulvarizovaná seriózní média, se stávají nosiči obchodního využití vydavatelských domů. Základním nástrojem bulvarizace jsou emoce (Žantovská, In: Žantovská a kol., 2016). I proto je možné definovat bulvarizaci jako způsob výběru událostí podle vkusu masového publika. Obecně platí myšlenka, že bulvár zajímá pouze lidi s nižším vzděláním, ale opak je mnohdy pravdou.

Termín bulvarizace obsahuje určité zjednodušení a jeho náplní je i odkaz k pojmu médií určených mase (Osvaldová, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). Tento proces je často předstupněm procesu manipulace. Jedním z mnoha důsledků bulvarizace seriózních médií je odstraňování

rozdílu mezi žurnalistikou a ostatními typy mediovaných obsahů, ať už v podobě tzv. infotainmentu či obecně „zezábavnění“ témat, která se tomu však ve svém původním významu vzpírají (Osvaldová, In: Osvaldová, Kopáč, 2016). V dnešní době se ale proces bulvarizace nezastavuje u popisu interpretování reality, mnohem častěji, a to většinou záměrně, roste až do interpretování „inscenované reality“ (Žantovská, In: Žantovská a kol., 2016). Novinářská etika dle McQuaila (1999: 152) stojí na pilířích jako jsou: pravda a přesnost, nestrannost a nepředpojatost, odpovědnost ke společnosti a veřejnému blahu nebo respekt k soukromí jedince.

3. ANALÝZA: VYBRANÁ EPIZODA VÝMĚNY MANŽELEK A JEJÍ „REKONSTRUKCE“ V MÉDIÍCH

K účelům analýzy byly vybrány články týkající se páru Marian & Iva. Pro prvotním projití všech článků – celkem 30 – o této epizodě a těchto dvou protagonistech, které byly nalezeny pomocí vyhledávání v Google a v databázi novinových článků Newton, byly identifikovány dva hlavní narativy bulvárních reprezentací tohoto jevu – a sice: problematika (ne)pedofilie u Mariana a Ivaniny (ne)kompetence být dobrou matkou.

Následně byly exemplárně vybrány články pro samotnou kvalitativní analýzu. K analýze bylo využito celkem pěti článků, přičemž tři z nich byly bulvárního typu, publikované v médiích blesk.cz¹ – článek *17letá matka z Výměny se svlékla: Tyhle trojky by pedofil přece nechtěl, brání se manžel Marian* publikovaný 8. září 2017 –, extra.cz² – článek *Výměna manželek se sedmnáctiletou matkou: Ze základky rovnou na mateřskou* publikovaný 2. září 2017 – a tn.cz³ – článek *Iva (17) s dítětem šokuje! Může být dobrou matkou? Tohle říká expert* publikovaný 5. září 2017 –, dvěma zbývajícimi byly příspěvky v magazínu idnes.cz⁴ – články *Jsi pedofil, slyšel Marian ve Výměně manželek. Jeho žena natáčení vzdala* publikovaný 7. září 2017 a článek *Marian z Výměny manželek není pedofil, hájí muže sexuolog Zvěřina* publikovaný 12. září 2017 –, jež se prezentuje jako seriózní médium. Články z webu idnes.cz byly vybrány z důvodu snahy poukázat na rozdíl mezi bulvárními a seriózními médii a jejich přístupu k reprezentaci narativů a vzorců objevujících se ve vybrané epizodě.

3.1. Marian – příběh pedofilie a ženských vrad

Cílem analýzy hlavního narativu kolem Mariana bylo zjistit, jakým způsobem média přistupují ke skutečnosti, že byl během „osmi očí“ nazván pedofilem. Možnou závažnost situace pak umocňuje fakt, že pedofilem ho nazval Karel, náhradní manžel, u kterého měla Iva strávit deset dní výměny. Článků, kterých se tohoto tématu dotýkají, je k nalezení mnoho, avšak pro tuto analýzu byly vybrány dva s odkazem na třetí – první článek byl publikován

¹ <https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-serialy-filmy-kino-a-tv/492538/17leta-matka-z-vymeny-se-svlekla-tyhle-trojky-by-pedofil-prece-nechtel-brani-se-manzel-marian.html>

² <https://www.extra.cz/vymena-manzelek-se-sedmnactiletou-matkou-ze-zakladky-rovnou-na-materskou>

³ <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/355998-iva-17-s-ditetem-sokuje-muze-byt-dobrou-matkou-tohle-rika-expert>

⁴ https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vymena-manzelek-televize-nova.A170906_145225_vztahy-sex_jup,
https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/zverina-marian-z-vymeny-manzelek-neni-pedofil.A170912_103322_vztahy-sex_jup

elektronickou mutací bulvárního deníku Blesk, další pak internetovou mutací deníku MF Dnes, konkrétně se tyto články objevily v magazínu idnes.cz.

Společným prvkem či jevem, který se objevuje v obou (ve všech třech) zmíněných článcích, je viditelná intence podpořit Marianovu tendenci nařčení z pedofilie vyvrátit. Idnes k tomuto kroku přistupuje pomocí oslovení odborníka, jemuž dává prostor se k problematice pedofilie vyjádřit, Blesk pak spíše jen opakuje slova, kterými se brání sám Marian.

Následující kurzívou označené texty jsou rozepsané články, které nějakým způsobem zaujmají tematiku Mariana jako pedofila.

Prvním z těchto článků je článek idnes.cz s titulkem *Jsi pedofil, slyšel Marian ve Výměně manželek. Jeho žena natáčení vzdala.*

Jsi pedofil, slyšel Marian ve Výměně manželek. Jeho žena natáčení vzdala

Již v titulku článku má čtenář možnost zpozorovat první známku o Marianově (údajné) pedofilii. Přestože titulek pedofilii zmiňuje, čtenáři není předložen žádný tzv. pohled na věc. Svůj názor si může čtenář udělat sám, neboť titulek pouze konstatuje, co se ve Výměně stalo.

[...] Divný je Marian (45), který se s Ivou (17) seznámil na Facebooku, když jí bylo 14 let. Dnes spolu mají 13měsíční dceru.

Perex článku čtenáře uvádí do situace. Cituje slova Soni, která na věkový rozdíl poukázala během osmi očí. Článek ale i v této části pouze konstatuje, co říkala Soňa, která Mariana i Ivu označila za „divné“. Vyznění vlastně všech článků se tak nese v duchu, že vybrané manželství je tak trochu divné – článek tímto způsobem nastoluje otázku, co je normální a co je naopak divné. Dalším diskurzivně důležitým spojením je spojení „když jí bylo 14 let“, které při prvním seznámení zdůrazňuje její věk, místo například zmínění lásky mezi manželi atd.

Článek idnes.cz přebírá hlavní narativ celé epizody Výměny manželek, a to Marianovu pedofilii. Pracuje s ním však velmi opatrně, nehodnotí a nedělá závěry. Čtenář se v článku dozví prakticky jen to, že Marian byl označen jako pedofil, proč se jeho chování a jednání zdát být deviantní, se ale nedozví. Článek v tomto případě neslouží jako konstrukce, ale spíše jako reflexe, skrze kterou čtenář zjistí, co se v dané epizodě odehrálo.

Jiný článek serveru idnes.cz z 12. 9. 2017 se věnuje také Marianovi a jeho nařčení z pedofilie, ale přináší pohled odborníka. Tím je známý a médií často oslovovaný sexuolog Jaroslav Zvěřina. Ten říká, že *Marian z Výměny manželek pedofil není.*

„S pedofilii nemají vztahy k dospívajícím dívkám nic společného,“ uvádí sexuolog Zvěřina a doplňuje, že pokud by šlo o prokazatelnou preferenci adolescentních objektů, jednalo by se o hebefilii.

Idnes v tomto případě předkládá jasný a ničím nevyvratitelný názor. Oslovení odborníka je silným krokem. Konstruuje se tak obraz Mariana jako NEpedofila, neboť odborník na danou problematiku řekl, že Marian pedofilem není. Také odborník používá jiný odborný termín, který není společností příliš známý, a který nepůsobí tak stigmatizujícím dojmem. Zatímco věk Ivany je pro běžného člověka, jehož představuje druhý rodinný pár, je znakem pedofilie Mariana, odborník uvádí, že Ivany věk NENÍ znakem pedofilie.

Druhý vybraný článek se zaměřuje spíše na to, jak může vyznění článku ovlivnit slovo odborníka. To velmi často působí jako daný úzus, tedy něco, čemu bychom měli věřit. V tomto případě je odborníkem sexuolog, který pravděpodobně má dostatečnou kvalifikaci, aby dostatečně (z)hodnotil situaci. O Marianovi tedy mluví jako o někom, kdo není pedofilem. Tomu čtenář samozřejmě věří, neboť pravděpodobně nemá dostatečnou erudici v tom, aby Mariana diagnostikoval sám, a pokud ho přeci jen diagnostikuje, je tady diagnóza nepodložená.

Dalším vybraným článkem je článek deníku extra.cz, který nese titulek *17letá matka z Výměny se svlékla: Tyhle trojky by pedofil přece nechtěl, brání se manžel Marian.*

17letá matka z Výměny se svlékla: Tyhle trojky by pedofil přece nechtěl, brání se manžel Marian

I přesto, že se tento článek má týkat spíše Mariana, začíná slovy, „že se 17letá matka svlékla“, což v otázce pedofilie nemá žádnou irelevantní výpovědní hodnotu. Titulek však odkazuje k titulní fotografii, na které je Iva zachycena v plavkách. Článek opět nepředstavuje žádné názory, žádný náhled toho, co je špatné a co je dobře, titulkem pouze konstatuje, co bylo řečeno, přebírá tedy to, čím a jakým způsobem se Marian brání proti nařčení z pedofilie.

Nicméně titulek zvýrazňuje sexuální aspekt celé situace a zdůrazněním toho, že Ivana má velká prsa, což je znak zralé(?) ženskosti, a tak nemůže být Marian pedofilem, kteří – jak je laicky známo – preferují výhradně osoby s dětskou postavou.

„Jsi pedofil, vole!“ Tak znělo nařčení z úst Karla, který během Výměny manželek takto nazval manžela sedmnáctileté Ivy Mariana (45). Ten se snaží bránit tím, že jeho manželka má prsa trojky a to by se přeci pedofilovi nelíbilo.

Předcházející citace je přepis perexu, který pomocí expresivního výrazu jako je chlapské oslovení „vole“, ale také vykřičníku upozorňuje na závažnost situace – a sice velkého věkového rozdílu manželů. Cílem tedy je, aby čtenář vnímal tento věkový rozdíl jako deviantní. Na druhou stranu se však snaží bránit Mariana pomocí jeho vlastních slov – a sice, že jeho manželka má „trojky“. Toto expresivně zabarvené slovo hovorové češtiny sice v bulvárním článku působí přirozeně, avšak jeho vyznění není příliš pozitivní. Další takto emocionálním ukazatelem je slovo „nařčení“, které vyjadřuje něco, co je sice závažné, ale je nutné tuto závažnost ověřit. I když je to slovo emocionálního rázu, stále má jakýsi formálnější charakter, a jeho použití je tedy příjemnější než například slovo „nadávka“.

Když Marian Ivu poznal, byla ještě holčička, stýkat se ale začali až v jejích čtrnácti letech. Dodnes v obličeji vypadá jako pubertální děvčátko, které by si leckdo spletl s dvanáctiletou dívenkou.

Zdrobněliny „holčička, pubertální děvčátko, dívenka“ vyvolávají a umocňují pocit, že Iva je opravdu ještě malé dítě. S tímto narativem pracuje Blesk velmi dobře – pomocí tří rozdílných, avšak významově stejných slov překládá obraz jí jako malé, mladé a nezkušené dívky. Zdrobněliny podporují i neustálé uvádění věku, např. také to, že ač už jí je 17 let, většina lidí („leckdo“) by si ji mohl splést s významně mladší.

„Lidé Ivu tipovali na dvanáct, třináct let. Ale prosím vás, kdybych byl pedofil, myslíte, že by mě zajímaly tyto trojky?“ bránil se Marian tím, že jeho žena je dobře obdařená a proporce má větší než kterákoliv jiná holka jejího věku.

Druhý odstavec cituje Mariana, jehož záměrem je poukázat na to, co vlastně znamená být pedofilem, argumentuje tedy velikostí poprsí své ženy, a tím se tak zbavit nálepky, jež mu

byla Karlem přidělena. Jeho obraz je v tomto odstavci vystavěn právě na tomto principu – tedy jako někoho, komu byla (neprávem) přidělena nálepka. Tuto nálepku však nijak nestírají, dávají pouze možnost sebeobhajoby.

A opravdu nelhal. Iva zveřejnila svou fotografii v plavkách a tím dokázala, že jako dítě skutečně nevypadá. Marian si tím alespoň naklonil na svou stranu pár lidí, kteří mu dali za pravdu.

Ve třetím odstavci tohoto článku dochází ke změně – narativ se mění ve prospěch Mariana. Autor dává Marianovi za pravdu, a to pomocí tvrzení: „naklonil na svou stranu pár lidí, kteří mu dali za pravdu“, přičemž můžeme spekulovat, co autor obratem „pár lidí“ zamýšlel. První logickou úvahou je, že to byl sám autor článku, po bližší analýze se spíše nabízí možnost, že je tento obrat pouze chytákem, jak čtenáře přimět k tomu, aby Marianovi dali za pravdu stejně jako zmíněných pár lidí. V celkovém vyznění pak poslední odstavec navozuje jakýsi pocit uklidnění, neboť jasně říká, že Marian mluví pravdu – z článku tak Marian vychází jako nepedofil a Iva jako vospělá žena. V této části článek mimo jiné popisuje, že Iva zveřejnila svou fotku v plavkách, v titulku je však napsáno, že se svlékla. To, že informace v titulku se od informací v textu liší, představuje další pro bulvár typický mechanismus.

Článek Blesku střídavě pracuje s emocemi čtenáře. Ten v průběhu čtení článku mění svůj názor. Zdrobněné oslovení Ivy umocňuje správné nálepkování Mariana jako pedofila. Článek na druhou stranu pracuje se slovy Mariana, který se obhajuje velikostí prsou své ženy, čemuž článek dává dostatečný prostor, aby nechal čtenáře tzv. na vážkách, kde se vlastně skrývá pravda. Čtenář se tak musí rozhodnout sám.

3.2. Iva – příběh (ne)dobré matky

V Ivině případě se analýza zaměřovala na to, jak média pracují s faktem, že byla Soňou, ale i Karlem označena jako nedostatečně kompetentní k roli matky. Její nekompetence mírně podpořil také její manžel Marian, který se v jejich společném medailonku nechal slyšet, že je líná a její přístup k domácnosti by mohl projít lehkou úpravou.

K účelům analýzy byly využity dva bulvární články, přičemž první byl publikován na webu extra.cz, druhý pak na webu tn.cz. Oba tyto články jsou velmi silně zaměřeny na skutečnost, že Ivě je „pouhých“ 17 let a již v tak útlém věku zastává roli matky. Fakt, že jejím manželem je o necelých 30 let starší muž, příliš nerozebírají. Článek tn.cz je navíc rozhovorem

s odborníkem v oboru, tedy s psychologem, a nabízí tak tzv. pohled experta, ten byl kontaktován více méně na základě poznámek právě Karla, který si na Ivu během čtyřdenní výměny neustále stěžoval.

Následující texty opět, stejně jako v případě Mariana, představují části vybraných článků, které byly v rámci problematiky Ivy jako mladé matky vybrány. Prvním takovým článkem je článek deníku extra.cz, jež nese titulek *Výměna manželek se sedmnáctiletou matkou: Ze základky rovnou na mateřskou.*

Výměna manželek se sedmnáctiletou matkou: Ze základky rovnou na mateřskou

Hned v titulku článek upozorňuje na nízký věk matky – k posílení nepříjemného pocitu, který vyvolává první informace, že matce Ivě je pouhých 17 let, napomáhá hovorový výraz „základka“. Ten tedy umocňuje to, že Iva byla pořád ještě dítě, když se stala matkou. Také tím, že většina české populace, vč. čtenářek a čtenářů těchto serverů má děti dlouho po 18. roce, tedy po střední škole, a tudíž rodit děti již ve věku před plnoletostí není rozhodně společenskou normou, je do narativu přinesena určitá deviantnost a nepochopitelnost situace. Tento negativní paradox pak vstupuje do uvedení „mateřské dovolené“, tedy mateřské. Zdůrazňuje se absurdita a stigmatizuje životní trajektorie Ivy („ze základky rovnou na mateřskou“).

S reprezentací situace (příběhu Ivy) jako absurdním pracují i další místa samotného textu, včetně perexu.

Když má dítě dítě. Taková bude středeční Výměna manželek. Ivě je teprve 17 a už má potomka. To znamená, že otěhotněla někdy v 15, nejpozději v 16 letech, což je opravdu děsivé. Navíc je její partner o několik desítek let starší.

Právě perex je tou částí článku, která evokuje, že 17 let není věk na to být matka, a to hned několika způsoby. První je tedy slovní obrat „když má dítě dítě“ – ten samozřejmě cílí na nízký věk matky a jeho intence je evokovat otázku, zda to je či není v pořádku. Dalším prvkem je pak částice „teprve“, která opět poukazuje na nízký věk a tím tak nutí čtenáře, aby tento věk vnímal jako pro mateřství problematický, stejně tak působí i příslovce „už“. Na to v neposlední řadě upozorňuje také předposlední věta, zejména pak vedlejší věta, jež stojí na konci souvětí: „což je opravdu děsivé“. Právě tato věta, zejména však její zabarvenost a expresivita, jež názor jak projevují, tak formují a utváří, je příkladem přímé konstrukce médiem, tedy stavu, kdy

autor(ka) článku přímo hodnotí danou situaci. Dalším takovým slovem je pak příslovce „navíc“ zdůrazňující, že to, že je Iva v 17 letech matkou, není všechno, její partner je o několik let starší, což, jak se zdá, považuje autor také za děsivé.

Diváci nemůžou uvěřit, že něco takového je možné. V komentáři se ale objevil názor ženy, která rodinnou situaci na hranici zákona potvrzuje. Co napsala o rodině mladé maminky?

„Milí lidé, je to bohužel pravda. Slečna ze Semil, teď už paní, otěhotněla v 15 letech s mužem o více než 30 let starším. Její IQ je cca 85. Její rodiče jsou oba mentálně postižení, takže ani ona není v pořádku. Osobně ji znám od vidění. Bohužel jsou to lidé natolik omezení, že je nenapadne, že jim takovýto pořad může ublížit. Jsou zaslepeni jen vidinou peněz, které potřebují, když ona nikdy nepracovala (odešla ze základní školy na mateřskou),“ píše.

Ve výše uvedené části se článek skrze použití citace z fóra pod epizodou snaží podpořit negativní a stigmatizující reprezentaci Ivy. Je zdůrazněno, že situace je na hranici zákona. Nemůžeme tak pozorovat, že dává čtenáři na výběr, aby si názor utvořil sám, jako tomu bylo u článků týkajících se Mariana, názor je mu totiž předložen, jako by byl jediný pravdivý. Další odstavec je pak věnován citaci ženy, která rodinu údajně zná. Tato citace má velmi silné intence názor čtenáře ne ovlivnit, ale (z)formovat. Jedná se o typickou bulvární taktiku, kdy článek cituje někoho z blízkého okolí osoby, o níž článek pojednává, na toto odkazuje věta „Osobně ji znám od vidění“.

Při důslednějším rozboru jsou nalezena slova a spojení, která signalizují emocionalitu, díky které je patrný cíl ovlivnit názor čtenáře. Spojení „něco takového“ přímo odkazuje k tomu, že to, co čtenář čte (potažmo to, co ve Výměně manželek viděl) není v pořádku. Dalším takovým ukazatelem je příslovce „bohužel“, které se v odstavci objevuje dvakrát a upozorňuje na závažnost situace. Ke zdůraznění závažnosti přispívá také konstatování, že rodiče „jsou mentálně postižení a ani ona není v pořádku“, navíc její „IQ je cca 85“. Tato tvrzení poukazují na to, že Iva je nejen mladá, ale také není nejchytřejší – explicitně toto sice vyjádřeno není, ale vyznění je jasné.

„Nijak je nehájím, samotnou mě to děsí. Když si člověk uvědomí, kolik je rodin, které tolik chtějí mít děti a nemohou... A pak vidí toto. Je mi do pláče,“ dodává komentující, která si říká Jája.

Zakončení článku se opět nese v duchu citace již zmíněné „ženy z okolí“. Ta svou výpověď posiluje větou „je mi do pláče“, čímž zesiluje důraz premisy, že manželský svazek, ale především rodičovství Ivy (a Mariana) není v pořádku. To potvrzuje kontrastováním toho, že mladá dívka, nekompetentní matka, dítě má, zatímco jiní rodiče, kteří by byli kompetentní, dítě mít nemůžou. Článek tak mimo jiné potvrzuje původní myšlenku, v jejímž duchu se celý článek nese, že Iva není dobrou matkou, a to zejména kvůli svému nízkému věku.

Článek pracuje s emocemi čtenáře, kterého pomalu, ale přeci velmi jistě navádí k tomu, aby sdílel názor článku, a to sice, že to, co vidí, není v pořádku. K tomu používá hned několik, pro bulvár však velmi typických, technik – hovorová slova, částice, citově zabarvená slova (děsivé), aktualizace v podobě neotřelých slovních spojení, jež velmi dobře detekují čtenářovu pozornost a tím pádem jej navádí tam, kam článek chce, aby se čtenář dostal (když má dítě dítě, je mi do pláče) a podobně.

Další článek se svým titulkem, ale také dalšími částmi textu věnuje právě obrazu Ivy jako (příliš) mladé matky.

Iva (17) s dítětem šokuje! Může být dobrou matkou? Tohle říká expert

Titulek nastoluje jakousi polemiku na téma, kdo je a kdo není dobrá matka. Díky rozložení vět a jejich vyznění má ale takový smysl, že vyvolává přesvědčení, že Iva dobrou matkou spíše nebude, a to ze tří důvodů: za první šokuje, za druhé je jí 17 let, za třetí se k otázce, zda dobrou matkou bude či nikoli, vyjadřuje expert.

Premiérový díl Výměny manželek bude znovu šokující. Objeví se v ní sedmnáctiletá Iva, která má roční dítě s téměř trojnásobně starým mužem. Může být tak mladá dívka dobrou matkou a manželkou? A jak věkový rozdíl poznamená dítě? Ptali jsme se psychologa.

Perex potvrzuje obavy, které mírným stylem nastolil titulek. Přídavné jméno „šokující“ je dalším typickým, tedy pro bulvární média automatizovaným, slovem, jež je v bulvárních článcích hojně využíváno. Upozorňuje totiž na nějaký skandál, na nějakou zajímavou věc, čímž zachycuje pozornost čtenáře. Pro publicistické texty je příznakové, je totiž citově zabarvené a cílí na čtenářovy emoce.

Další věcí, na kterou perex upozorňuje, je velký – trojnásobný – věkový rozdíl mezi manžely. Což tedy odkazuje na normu věkové homogenie, kterou popisuje druhá kapitola.

Už ve středu budete moci sledovat nový díl Výměny manželek, ve kterém si místa prohodí 17letá Iva a 28letá Soňa. Iva má i přes svůj nízký věk třináctiměsíční dcerku. Překvapivé může být pro diváky také zjištění, že rodinu tvoří s mnohem starším mužem – 45letým Marianem.

První odstavec textu, výše přepsaný, opakuje to, co bylo řečeno v perexu. Pro výzkum je zajímavá věta druhá: „Iva má i přes svůj nízký věk třináctiměsíční dcerku,“ která velmi silně upozorňuje na nízký věk a současné mateřství. Ve čtenáři tak opět vyvolává podezření, že to není v pořádku, a to zejména kvůli užití předložky „i přes“. Článek, a zejména pak tato věta, působí na emoce, což je klasickou bulvární technikou.

Dívka přitom podle náhradního manžela není schopná se o malé dítě postarat. Téměř dvouletého chlapečka z druhé rodiny ani nepřebalí, ani nenakrmí. Jak může zvládat svou dceru? ptá se rozhořčený tatínek. Rozhodli jsme se proto zeptat odborníka.

V této části je v textu patrné, že se médium snaží hrát neutrálního informátora o situaci, narativ o Ivě je v tomto případě re-prezentovaný tvrzením náhradního manžela Karla, jenž o Ivě prohlásil, že není schopná se o dítě postarat. Médium ovšem nepředstavuje jeho názor jako expertní, ale chce jej „prověřit“. Tím vytváří další rovinu konfliktu. Právě na základě této poznámky pak redakce tn.cz oslovila odborníka – psychologa.

"Je to opravdu těžká otázka. Nemusí to ale být takový problém, jak se na první pohled zdá. Pokud si rodiče jasně vymezí svoje role tak, jak jsou brány ve společnosti, může to fungovat. Maminka jako ta starostlivá, tatínek zabezpečuje rodinu," popsal psycholog Tomáš Morávek.

Odpověď odborníka se zaměřuje spíše na rovinu věkového rozdílu manželů, o věku matky řeč v tomto případě není. I přesto je tu možné zachytit stávající narativ, že něco není v pořádku, neboť odborník říká, že „je to opravdu těžká otázka“. Na druhou stranu ale odkazem k tradičnímu rozdělení genderových rolí je z jeho pohledu možné považovat velký věkový rozdíl za neproblematický, a tedy funkční pro role maminky a tatínka, tedy rodičů. Právě to potvrzuje tvrzením, že to nemusí být tak velký problém, jak se může zdát.

Podle různých studií není v takovém případě dítě věkovým rozdílem téměř poznamenáno. "Pokud bude mít dostatek pozornosti, péče a lásky, je to nejlepší základ pro zdravý vývoj. Samozřejmě ale nemůžeme zavírat oči před tím, že otec je ve věku, kdy to ještě nedávno byli dědečkové," dodal.

Čtvrtý odstavec opět relativizuje laicky předpokládanou škodlivost („není...téměř poznamenáno“) přičemž se zaměřuje spíše na potenciálně problematický vysoký věk otce. Specificky větou: „Samozřejmě ale nemůžeme zavírat oči před tím, že otec je ve věku, kdy to ještě nedávno byli dědečkové,“ ovšem dává za pravdu určité společenské stigmatizaci rodičovství ve vyšším věku. Mladý věk matky zde není rozebírán. Svou expertízu opírá o poznatky z „různých studií“. Výsledky zkoumání ČSÚ, které se věnovalo právě průměrnému věku rodičů, byly zmíněny v podkapitole týkající se věkové homogie.

Následující část článku se věnuje pohledu na mladé matky tak, jak ho prezentuje odborník, který byl osloven, aby se k této problematice vyjádřil.

Věkový rozdíl v sobě ale nese skryté problémy a hrozí, že budou mít rodiče rozepře. "Ty jsou dané životními postoji a tempem. Sedmnáctiletá maminka může mít jinou představu o trávení volného času, dovolené, výběru filmů i tématu k hovoru. To bývá největší rozbuškou," uvedl Morávek. (...) Maminky v nízkém věku se podle něj ocitají na rozhraní, kdy jsou samy ještě dětmi, zároveň se ale musejí postarat o svého potomka. "Nejsou dostatečně vyzrálé, psychicky ani zkušenostmi. Takové generaci se pak říká děti dětí," doplnil psycholog, který se zaměřuje na řešení krizových situací.

V této části textu je čtenáři předložen názor, k němuž celý článek směřuje. Psycholog odborník zde nastoluje klasické stereotypy – tedy, že mladá matka se o domácnost a dítě není schopná postarat. Již známá figura „dětí dětí“ pak ještě více zesiluje vyznění tohoto odstavce. Článek si v této části přebírá narativ, který byl v epizodě představován po celou její dobu. Ivu (a všechny mladé matky) zde popisuje jako nekompetentní pro roli matky, a tím tak podporují Karlova slova, na jejichž základě byl odborník osloven.

To, že je maminka mladá, může mít určité výhody – jsou si s dítětem blíže, rozumí si, jejich vztah je spontánní, vypočítal Morávek. "Rizika zase vidím v přístupu maminky. Musí přijmout

tu zodpovědnost, ale zároveň jí může být líto, že její vrstevnice chodí na diskotéku a jezdí s rodiči na dovolenou, zatímco ona trčí s dítětem doma," sdělil psycholog.

Sedmý odstavce je místem, kde dochází opět ke zvratu argumentace. Zatímco doposud se článek nesl spíše v negativním duchu, neboť psycholog odborník poukazoval spíše na negativa mateřství v nízkém věku a také věkově rozdílných vztahů, v této chvíli článek vypočítává pozitiva, kterých těchto jevy nabývají. Jako největší riziko stále považuje zodpovědnost, která, jak jsme se dozvěděli v předchozím odstavci, přichází s věkem. I přesto, že místy si odstavce protirečí, problematika mateřských nekompetencí spojených s nízkým věkem ze slov odborníka nevyhází natolik negativně, jak by se mohlo zdát po přečtení předchozího odstavce. Díky této názorové otočce dochází ke zmatení čtenáře. Článek totiž obhajuje předložený názor a opět nechává čtenáře, aby si finální názor utvořil sám, a to i přesto, že článek poskytl hned několik vodítek, dle kterých je možné si utvoření názoru usnadnit.

Klíčové je podle něj právě přijetí zodpovědnosti a také zázemí, ve kterém rodina žije. V takovém případě podle něj může být i mladá žena dobrou matkou. "Nejhorší kombinace je, když se to děje v sociálně slabších rodinách a to dítě vzniklo v neharmonickém svazku, prvorodička to nechce a nikdo jí nepomůže... To pak plodí další nešťastné děti," uzavřel Morávek.

Poslední část textu se nese v optimistickém duchu. Autorem článku uváděný názor psychologa-odborníka totiž používá premisu, že i mladá žena může být dobrou matkou, pokud. Tím tak dochází k obratu a čtenář na konci článku nachází takový pohled na věc, že ne vše je černé. Článek si tak opět získává čtenářovu plnou pozornost, neboť má vlastně dobrý konec.

Článek TN.cz lze zařadit mezi standardní bulvární články. Téměř všechny odstavce textu totiž působí na čtenářovy pocity. Jako celek tento článek rezonuje buď optimistickými, nebo pesimistickými tóny, mezi nimiž střídá. Čtenář má tak možnost vybrat si, na kterou z těchto stran se přidá.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jakým způsobem probíhá reprezentace narativu o konkrétním manželském páru, jenž se účastnil reality show Výměna manželek. Jako reality show, která rozebírá roli muže a ženy, se Výměna manželek dotýká otázky genderu. Právě gender a zejména pak otázka věku se pro danou vybranou epizodu staly příznačnými.

Žánr reality TV je možné označit za žánr faktuální televize, neboť postavy, které zde účinkují, jsou reálné, situace, kterým jsou účastníci vystaveni, jsou (určitým způsobem) také reálné, avšak obecně se jedná o realitu konstruovanou. Základem pro televizní formát Výměna manželek je, jak je odvoditelné z názvu, výměna manželek/partnerek, a to mezi dvěma rodinami po dobu deseti dní. Jelikož se těchto deset dní velmi často vyznačuje různými typy výstředností či skandálů, je jasné, že problematice Výměny manželek se věnují spíše jen seriózní média média bulvární. Pro bulvární média je totiž typická emotivnost, aktuálnost, skandalizace a pudovost. Jejich cílem je (za)působit na emoce čtenářů a tím je tak přimět ke sdílení nějakého překládaného názoru či typu chování.

Vybranou epizodu charakterizuje otázka genderu a věku. Mezi jedním z manželských párů je bezmála třicetiletý věkový rozdíl. Na základě tohoto rozdílu, zejména ale na základě nízkého věku manželky, byl manžel označen za pedofila. Dalším důležitým narativem, který se v této epizodě objevil, byla nespochopnost mladé matky zajistit chod domácnosti. Epizoda se tak stala tématem mnoha článků bulvárních médií. Z těchto několika desítek článků bylo jsem vybrala článků pět a analyzovala je metodou diskurzivní analýzy. V těchto člancích jsem hledala tyto dva zmíněné narativy.

Z exemplárně vybraných článků jsou viditelné tendence redakcí protagonisty na jednu stranu obvinít, a tím tak podpořit názor většinové společnosti, na stranu druhou se účastníky výměny snaží obhájit, nebo jim minimálně poskytují prostor pro jejich sebe-obhajobu. Dalším typickým schématem, jež bulvární média hojně využívají, je oslovení buď odborníka (viz článek TN.cz), nebo osoby z okolí (viz článek extra.cz), ti mají podpořit či vyvrátit to špatné / dobré. V člancích můžeme pozorovat trend, kdy genderové stereotypy, nálepky, jež se ve výměně objevily, přebírají jako hlavní téma články samotné – jedná se konkrétně o téma pedofilie a otázku „dětského“ mateřství – a snaží se tak předložit odpovědi na možné otázky, které tato témata vyvolávají, čímž dávají čtenáři prostor k tomu, aby si vytvořil vlastní názor. Téma bylo v dané době více než aktuální, aktuálnost je tedy zachována, zpracování všech těchto článků cílí právě na emoce a pudovost čtenáře. Tématem je skandál – zvolené pojetí může

příspěvek ke gradaci skandálnosti, daná problematika článku je téměř vždy vykreslena jako závažný problém, i zde se tak objevuje snaha působit na základní lidské pudy.

Bulvární média tak přebírají ty narativy, které ve společnosti vyvolají reakci založenou na pudech, jednoduše řečeno ty narativy, které jsou skandální, nebo se jako skandální jeví. V případě Mariana a Ivy tak média přebrala narativ pedofil a nekompetentní matka, i přesto, že mohli zvolit i jiné narativy – zda Marian dostatečně zastává klasickou mužskou roli, tedy roli živitele rodiny aj. – tato témata by však dostatečně nesloužila bulvárním praktikám, témata, jejichž prvotní vyznění je pozitivního rázu, nejsou pro tato média zajímavá. Bulvární média tak zvolila právě narativ, kdy je Marian vyobrazován jako pedofil, a to z jednoho jediného důvodu – tento jeho obraz ve společnosti vyvolat velkou vlnu reakcí, které články ještě více podporují.

Bibliografie

- Badinter, Elisabeth. 2005.** *XY: O mužské identitě*. Praha: Paseka, 2005. 80-7185-727-0.
- Bourdieu, Pierre. 2000.** *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum, 2000. 80-7184-775-5.
- Bourdieu, Pierre. 2002.** *O televizi*. Brno: Doplněk, 2002. 80-7239-122-4.
- Brichcín, Slavoj. 2002.** Předmluva. In: Janek Alexa. *Žil jsem jako pedofil*. Praha : Portál, 2002, stránky 7-21.
- Bruzzi, Stella. 2000.** *The New Documentary: A Critical Introduction*. London: Routledge, 2000. 0415182956, 9780415182959.
- Deery, June. 2015.** *Reality TV: Key Concepts in Media and Cultural Studies*. Wiley, 2015. 0745652433.
- Fafejta, Martin. 2004.** *Úvod do sociologie: pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jan Piszkiwicz, 2004. 80-86768-06-6.
- Fafejta, Martin. 2016.** *Sexualita a sexuální identita: Sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál, 2016. 978-80-262-1030-6.
- Fiske, John. 2001.** *Television culture: Popular pleasures and politics*. New York: Routledge, 2001. 0-203-13344-7.
- Flax, J. 1990.** *Postmodernism and Gender Relations in Feminist Theory*. Routledge, 1990.
- Giddens, Anthony. 2012.** *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderní společnosti*. Praha: Portál, 2012. 978-80-262-0175-5.
- Gjuričová, Šárka. 1999.** Konstrukce gender: maskulinita a feminita z odlišných pespektiv. Praha: Open Society Fund Praha, 1999, stránky 69 - 81.
- Groth, A.N. 1983.** 1983.
- Hall, Stuart. 1997.** The Work of Representation. *Representation: Cultural Representation and Signifying Practises*. London : SAGE Publications, 1997.
- Hill, Annette. 2005.** *Reality TV: Factual Entertainment and Television Audiences*. London, New York: Routledge, 2005. 9780415261524.
- Holmes, Su. 2004.** *Reality Goes Pop!* . 2004b.
- Hrnčířiková, Pavlína. Mateřství z pohledu několika generací.** Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2011, 56 s. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Musilová, Marcela.
- Hvížd'ala, Karel a, ed.** Co je bulvár. In: OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2016, s. 51-59. ISBN 978-80-246-3229-2.

- Christovová, Nela.** *Mediální konstrukce reality v žánru reality TV.* 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Kruml, Milan.
- Jandourek, Jan a,** ed. *Bulvár, nebo kanál?: Co je čtení pro masy.* In: OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ. *Co je bulvár, co je bulvarizace.* Praha: Karolinum, 2016, s. 29-37. ISBN 978-80-246-3229-2.
- Jedličková, Lucie.** *Místo bulváru ve společnosti.* ŽANTOVSKÁ, Irena, Lucie JEDLIČKOVÁ, Petr BÍLEK, Viktoria HRADSKÁ, Martin KASARDA, Peter DUHAN, Milan KNÍŽÁK a Petr ŽANTOVSKÝ. *Bulvarizace českých médií.* Praha: Medias res, 2015, s. 13-19. ISBN 978-80-87957-08-0.
- Jelínková, Blanka.** *"Dvě ženy, dva úplně odlišné životní styly": Analýza konstruování ženské role v reality show Výměna manželek.* 2007. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Reifová, Irena.
- Jiráček, Jan.** 2009. *Masová média.* Praha : Portál, 2009. 978-80-7367-466-3.
- Kasarda, Martin.** *Bulvár ako strážca konzervatívnej morálky - hyperbolizácia ako nástroj pri výchove budúcich novinárov.* In: ŽANTOVSKÁ, Irena, Lucie JEDLIČKOVÁ, Petr BÍLEK, Viktoria HRADSKÁ, Martin KASARDA, Petr DUHAN, Milan KNÍŽÁK a Petr ŽANTOVSKÝ. *Bulvarizace českých médií.* Praha: Medias res, 2015, s. 27-37. ISBN 978-80-87957-08-0.
- Karsten, Hartmut.** 2006. *Ženy - muži: genderové role, jejich původ a vývoj.* Praha: Portál, 2006. 80-7367-145-X.
- Katrňák, Tomáš.** 2009. *Spříznění volbou?* Praha: Slon , 2009. 978-80-86429-98-4.
- Kilborn, Richard.** 1994. *How Real Can You Get?.* 1994, European Journal of Communication.
- Korda, Jakub.** 2013. *Úvod do studia televize 2.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 978-80-244-3611-1.
- LeBesco, Kathleen.** 2004. *Got to Be Real: Mediating Gayness on Survivor.* New York: New York University Press, 2004. In: Reality TV: Remaking Television Culture.
- Luckmann, Thomas a Berger, Peter.** 1999. *Sociální konstrukce reality.* Brno, 1999. 80-85959-46-1.
- Maříková, Hana.** 1999. *Proměna rolí muže a ženy v rodině.* Praha: Open Society Fund Praha, 1999, stránky 59-68.
- Matějková, Erika.** 2009. *Řešíme partnerské problémy.* Praha: Grada Publishing, 2009. 978-80-247-2338-9.

- McQuail, Denis. 1999.** *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. 80-7178-200-9.
- Montemurro, Beth. 2008.** *Toward a Sociology of Reality Television*. Pennsylvania State University, 2008, In: *Sociology Compass*, Sv. *Sociology Compass* 2/1, stránky 84-106. 1751-9020.2007.00064.x.
- Nešporová, Olga. 2012.** *Mateřství a otcovství v současnosti s přihlédnutím k historickému kontextu*. 14, Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2012. 1212-8112.
- Nosková, Věra a, ed.** Jaké to je, být masovým vrahem?. In: OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2016, s. 77-83. ISBN 978-80-246-3229-2.
- Novák, Tomáš. 2007.** *Věkový rozdíl mezi partnery*. Praha: Grada Publishing, 2007. 978-80-247-1595-7.
- Oakley, Anne. 2000.** *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. 80-7178-403-6.
- Oates-Indruchová, Libora. 1999.** *Gender v médiích: nástin šíře problematiky*. In: *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha: Open Society Fund Praha, 1999, stránky 131 - 151.
- Orlebar, Jeremy. 2012.** *Kniha o televizi*. Praha: Akademie múzických umění, 2012. 978-80-7331-246-6.
- Osvaldová, B., Halada, J. a kolektiv. 1999.** *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. 8085983761.
- Osvaldová, Barbora a, ed.** Bulvarizace a etika v českých médiích. In: OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2016, s. 9-15. ISBN 978-80-246-3229-2.
- Oullette, Laurie a Murray, Susan. 2004.** *Introduction*. New York: New York University Press, 2004. stránky 1-18.
- Poněšický, Jan. 2008.** *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Praha: Triton, 2008. 9788073871062.
- Reifová, Irena. 2019.** *Shaming the working class in post-socialist Reality Television*. 2019. stránky 1-18.
- Renzetti, Claire, Curran, M. a Daniel, J. 2003.** *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. 80-246-0525-2.
- Sedláková, Renáta.** *Obráz Romů v televizním zpravodajství: příklad mediální konstrukce reality*. Brno, 2007. Disertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie. Vedoucí práce PhDr. Jaromír Volek, Ph.D.

Sedláková, Renáta. 2014. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky.* Praha: Grada, 2014. 978-80-247-9641-3.

Simon LeVay a Valente, Sharon M. 2003. *Human Sexuality.* Sunderland: Sinauer Associates, 2003. 0878934545.

Sloboda, Zdeněk. 2016. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita.* Libčice nad Vltavou: PASPARTA Publishing, 2016. 978-80-88163-09-1.

Stoller, Robert. 1968. *Sex and Gender.* Science House, 1968.

Šiklová, Jiřina. 1998. *Gender Studies a feminismus na univerzitách ve světě v České republice.* In: H. Maříková E. Kalivodová. Společnost žen a mužů z aspektu gender. Praha: Open Society Fund , 1998.

Škorvagová, Nikola. 2021. *Genderové nerovnosti na trhu práce v České republice.* Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce Madd, Dana.

Trampota, Tomáš a Vojtěchovská, Martina. 2010. Analýza mediální organiza. Případová studie. Tomáš Trampota a Martina Vojtěchovská. *Metody výzkumu médií.* Praha: Portál , 2010, stránky 59-69.

Žantovská, Irena. Bulvarizace médií. In: ŽANTOVSKÁ, Irena, Lucie JEDLIČKOVÁ, Petr BÍLEK, Viktoria HRADSKÁ, Martin KASARDA, Peter DUHAN, Milan KNÍŽÁK a Petr ŽANTOVSKÝ. *Bulvarizace českých médií.* Praha: Medias res, 2015, s. 7-13. ISBN 978-80-87957-08-0.

Žantovský, Petr. Bulvarizace médií a politika. In: ŽANTOVSKÁ, Irena, Lucie JEDLIČKOVÁ, Petr BÍLEK, Viktoria HRADSKÁ, Martin KASARDA, Peter DUHAN, Milan KNÍŽÁK a Petr ŽANTOVSKÝ. *Bulvarizace českých médií.* Praha: Medias res, 2015, s. 48 ISBN 978-80-87957-08-0.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Částková, Pavla. Kritická diskurzivní analýza. *MedKult: Média a kultura - mediální kultura - mediální a kulturní studia* [online]. 8. 2. 2019 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/kriticka-diskurzivni-analyza/>

Petrusek, Miroslav. Deviace sociální. *Sociologická encyklopedie.* [Online] Sociologický ústav AV ČR. [Citace: 3.. 4. 2022.] https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Deviace_sociáln%C3%AD.

Reifová, Irena. 2020. *Výměna manželek je neetická, děti v show budí pohoršení, je čas ji regulovat.* [dotazovaný] Martin Veselovský. 3.. 2. 2020.

Rezková, Jana. 2021. *Když rodiče bijí děti, to už zasahujeme, říká šéfka Výměny manželek*. [dotazovaný] Rozstřel. 29. 1. 2021.

Iva (17) s dítětem šokuje! Může být dobrou matkou? Tohle říká expert. *Tn.nova.cz* [online]. 5. 9. 2017 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/355998-iva-17-s-ditetem-sokuje-muze-byt-dobrou-matkou-tohle-rika-expert>

Jsi pedofil, slyšel Marian ve Výměně manželek. Jeho žena natáčení vzdala. *Idnes.cz*[online]. 7. 9. 2017 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/vymena-manzelek-televize-nova.A170906_145225_vztahy-sex_jup

Marian z Výměny manželek není pedofil, hájí muže sexuolog Zvěřina. *Idnes.cz*[online]. 12. 9. 2017 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/zverina-marian-z-vymeny-manzelek-neni-pedofil.A170912_103322_vztahy-sex_jup

Věk rodičů dětí narozených v Jihomoravském kraji v roce 2020. *Český statistický úřad* [online]. 15. 7. 2021 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/vek-rodicu-deti-narozenyh-v-jihomoravskem-kraji-v-roce-2020>

Výměna manželek se sedmnáctiletou matkou: Ze základky rovnou na mateřskou. *Extra.cz* [online]. 2. 9. 2017 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/vymena-manzelek-se-sedmnactiletou-matkou-ze-zakladky-rovnou-na-materskou>

17letá matka z Výměny manželek se svlékla: Tyhle trojky by pedofil přece nechtěl, brání se manžel Marian. *Blesk.cz* [online]. 8. 9. 2017 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-serialy-filmy-kino-a-tv/492538/17leta-matka-z-vymeny-se-svlekla-tyhle-trojky-by-pedofil-prece-nechtel-brani-se-manzel-marian.html>